

Utbildningsutskottets betänkande 2024/25:UbU12

Gymnasieskolan

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden i betänkandet med hänvisning till gällande bestämmelser, pågående arbete och vidtagna åtgärder. Motionerna tar upp frågor om bl.a. utbildning i gymnasieskolan, ämnen och särskilda kunskapsområden samt studie- och yrkesvägledning.

I betänkandet finns tio reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 60 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Gymnasial utbildning och arbetsmarknaden.....	6
Utskottets ställningstagande.....	14
Ämnen och kunskapsområden.....	16
Utskottets ställningstagande.....	26
Studie- och yrkesvägledning	27
Utskottets ställningstagande.....	30
Vissa studievägar i gymnasieskolan	31
Utskottets ställningstagande.....	35
Motioner som bereds förenklat.....	36
Utskottets ställningstagande.....	36
Reservationer	37
1. Utbildningens dimensionering, punkt 1 (S).....	37
2. Gymnasial yrkesutbildning, punkt 2 (S).....	37
3. Gymnasial yrkesutbildning, punkt 2 (C).....	38
4. Särskilda kunskapsområden, punkt 3 (S, V).....	39
5. Särskilda kunskapsområden, punkt 3 (SD).....	40
6. Estetiska ämnen, punkt 4 (MP).....	41
7. Framtagande av ämnen, punkt 5 (SD)	42
8. Studie- och yrkesvägledning, punkt 6 (SD).....	43
9. Studie- och yrkesvägledning, punkt 6 (C)	44
10. Vissa studievägar i gymnasieskolan, punkt 7 (C).....	44
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	46
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	46
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	54

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Gymnasial utbildning och arbetsmarknaden

1. Utbildningens dimensionering

Riksdagen avslår motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 55.

Reservation 1 (S)

2. Gymnasial yrkesutbildning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 56 och

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 32, 33 och 35.

Reservation 2 (S)

Reservation 3 (C)

Ämnen och kunskapsområden

3. Särskilda kunskapsområden

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1446 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 9 och 10,

2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13,

2024/25:1536 av Marléne Lund Kopparklint och Jennie Wernäng (båda M),

2024/25:1705 av Carina Ödebrink och Azra Muranovic (båda S) yrkande 4,

2024/25:1830 av Jennie Wernäng och Marléne Lund Kopparklint (båda M),

2024/25:2079 av Camilla Brodin och Christian Carlsson (båda KD) yrkande 1,

2024/25:2595 av Ida Drougge (M) yrkandena 2 och 3 samt

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 53.

Reservation 4 (S, V)

Reservation 5 (SD)

4. Estetiska ämnen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1856 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 39 och 40.

Reservation 6 (MP)

5. Framtagande av ämnen

Riksdagen avslår motion

2024/25:1446 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 11.

Reservation 7 (SD)

Studie- och yrkesvägledning

6. Studie- och yrkesvägledning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:661 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD)
yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 30.

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (C)

Vissa studievägar i gymnasieskolan

7. Vissa studievägar i gymnasieskolan

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1841 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) och

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 34.

Reservation 10 (C)

Motioner som bereds förenklat

8. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 25 februari 2025

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S), Patrick Reslow (SD), Josefin Malmqvist (M), Linus Sköld (S), Robert Stenkvis (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Jörgen Grubb (SD), Aylin Nouri (S), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Mathias Bengtsson (KD), Niels Paarup-Petersen (C), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP), Niklas Sigvardsson (S) och Nadja Awad (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utbildningsutskottet 64 motionsyrkanden som främst rör gymnasieskolan från allmänna motionstiden 2024/25. Av dessa bereds 40 motionsyrkanden i förenklad ordning eftersom de i första hand tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. Motionsyrkanden som bereds förenklat finns i bilaga 2.

Motionsyrkandena tar upp bl.a. utbildning i gymnasieskolan, ämnen och särskilda kunskapsområden samt studie- och yrkesvägledning. I några fall rör frågorna även andra skolformer än gymnasieskolan. Under våren 2025 behandlar utskottet yrkanden som rör gymnasieskolan också i betänkandena 2024/25:UbU9 Övergripande skolfrågor, 2024/25:UbU10 Grundläggande om utbildning och 2024/25:UbU11 Lärare och elever.

Utskottets överväganden

Gymnasial utbildning och arbetsmarknaden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om utbildningens dimensionering och gymnasial yrkesutbildning.

Jämför reservation 1 (S), 2 (S) och 3 (C).

Motionerna

Utbildningens dimensionering

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 55 framför motionärerna att arbetet med att förbättra matchningen av gymnasieutbildningar behöver fortsätta och att statens styrning och dimensioneringen av gymnasieskolans olika program behöver öka. Det behövs tydligare ramar för både offentliga och fristående huvudmän och den nya lagstiftningen behöver enligt motionärerna aktivt följas upp och implementeras över hela landet.

Gymnasial yrkesutbildning

I partimotion 2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 32 framför motionärerna att fler ungdomar behöver få möjlighet att gå en yrkesutbildning i gymnasieskolan. Enligt motionärerna ökar efterfrågan på yrkesutbildad arbetskraft i hela landet samtidigt som klassrum där yrkesutbildning erbjuds står halvtomma.

I yrkande 33 vill motionärerna att branschskolorna ska återinföras för att stärka yrkesutbildningarna och deras koppling till arbetsmarknaden. Genom branschskolor kan fler skolor erbjuda utbildningar som de annars inte kan bedriva, enligt motionärerna. Det saknas t.ex. kompetent arbetskraft inom slakteri- och energibranscherna.

I yrkande 35 föreslår motionärerna att möjligheterna att införa nationella och regionala branschråd ska utredas. De nationella programråden för yrkesutbildning ska göras om till branschråd och fungera som särskilda beslutsorgan inom Skolverket. Branschråden bör enligt motionärerna bl.a. fatta beslut i frågor som rör yrkesprogrammets innehåll, program mål och yrkesutgångar.

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 56 föreslås att yrkespaketen ska fortsätta att utvecklas som studieväg som leder till jobb och att utbudet av yrkespaket ska fortsätta att byggas ut i samverkan med branscherna. Enligt motionärerna behöver gymnasieskolans introduktionsprogram stärkas och ytterligare satsningar behövs för att stärka elevernas yrkeskunnande.

Bakgrund och gällande rätt

Utbildningen i gymnasieskolan

Gymnasieskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Utbildningen i gymnasieskolan ska också utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och för rekrytering till högskolesektorn (15 kap. 2 och 3 §§ skollagen [2010:800]). Det finns två typer av nationella program i gymnasieskolan – yrkesprogram och högskoleförberedande program (15 kap. 7 § skollagen). Totalt sett erbjuds 18 nationella program, varav 6 högskoleförberedande program och 12 yrkesprogram (bil. 1 till skollagen). Alla nationella program är treåriga (16 kap. 15 § skollagen).

Ett yrkesprogram ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande om minst 15 veckor (15 kap. 11 § skollagen). Inom yrkesprogrammen får det också finnas gymnasial lärlingsutbildning, som börjar det första, andra eller tredje läsåret. Lärlingsutbildningen ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser (16 kap. 11 § skollagen). En elev som går en lärlingsutbildning inom något av gymnasieskolans yrkesprogram kan få en gymnasial lärlingsanställning för hela eller en del av den tid som eleven genomför apl. Det är då en egen anställningsform som regleras i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning. Elever som har en gymnasial lärlingsanställning har rätt till en lön.

Utöver de nationella programmen finns det inom gymnasieskolan fyra olika introduktionsprogram för elever som inte är behöriga till ett nationellt program. Det finns också vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år, som elever som har fullföljt sina studier på teknikprogrammet kan läsa (15 kap. 7 § skollagen). Dessutom finns det olika former av avvikelser från de nationella programmen, bl.a. riksrekryterande utbildningar med egna examensmål, såsom flygteknikutbildningen och sjöfartsutbildningen, och riksrekryterande spetsutbildningar, som ger särskilt begåvade och högpresterande elever möjlighet att bredda eller fördjupa sig inom ett område (16 kap. 13 § skollagen och 5 kap. gymnasieförordningen [2010:2039]).

Nationella yrkespaket för introduktionsprogram

Under 2016 fick Skolverket i uppdrag att utforma förslag till sammanhållna yrkesutbildningar inom kommunal vuxenutbildning (komvux) som svarar mot de kompetenskrav som olika branscher ställer. Uppdraget ingick som en del i förberedelserna för regional yrkesinriktad vuxenutbildning, s.k. regionalt yrkesvux (U2016/04619/GV). Under våren 2017 kompletterades uppdraget med direktiv om att dessa yrkesutbildningar även skulle kunna läsas på gymnasieskolans introduktionsprogram. De sammanhållna yrkesutbildningarna benämns också nationella yrkespaket och utgörs av kurser som är relevanta för ett visst yrkesområde och som kombineras till en yrkesutbildning. De är av varierande omfattning och syftet är att ge eleverna en snabb väg ut på arbetsmarknaden. De första nationella yrkespaketen lanserades 2018 och används i dag inom både komvux och gymnasieskolans introduktionsprogram,

främst på yrkesintroduktion. På yrkesintroduktion kan yrkespaket kombineras med utbildning i grundskoleämnena som eleven saknar godkända betyg i och andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling (6 kap. 5 § gymnasieförordningen).

Sedan 2018 har flera av de nationella yrkespaketen reviderats för att vara uppdaterade efter bl.a. behoven på arbetsmarknaden. Skolverket ansvarar för att tillsammans med olika bransch-kunniga personer och de nationella programråden ta fram och förvalta de nationella yrkespaketen. För att yrkespaketen ska utformas utifrån aktuella krav för anställning har Skolverket bl.a. hållit dialogmöten med olika aktörer på arbetsmarknaden (SOU 2022:34 s. 175).

Planering, dimensionering och erbjudande av gymnasial utbildning

Varje kommun ska informera om utbildningsvägarna i gymnasieskolan och huvudmannen ska tydligt ange utbildningens inriktning samt vad utbildningen kan leda till när det gäller etablering på arbetsmarknaden och övergång till vidare studier (15 kap. 8 och 8 a §§ skollagen).

I juni 2022 beslutade riksdagen om ändringar i skollagen som innebär att hänsyn ska tas till såväl ungdomarnas efterfrågan som arbetsmarknadens behov när kommuner, regioner och enskilda huvudmän bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet utbildningsplatser på varje utbildning. Kommunerna har ett ansvar för att erbjuda ett allsidigt urval av utbildningar. För att få ett ändamålsenligt utbud ska kommunerna samverka med minst två andra kommuner. Det är inte ett krav att enskilda huvudmän ska vara med i samverkan, men det finns inte något som hindrar kommunala och enskilda huvudmän från att samarbeta om planering och dimensionering av utbudet av utbildningar. Vid en kommuns bedömning av om ett allsidigt urval erbjuds får kommunen även ta hänsyn till utbildningar som erbjuds av enskilda huvudmän med skolenheter i kommunen. Bestämmelserna om planering och dimensionering av gymnasial utbildning syftar bl.a. till att förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv och att underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden. Lagändringarna har redan trätt i kraft och ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025 (prop. 2021/22:159, bet. 2021/22:UbU25, rskr. 2021/22:411).

Regionerna har enligt 5 § lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar ansvar för att tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt, och Skolverket ska kontinuerligt utarbeta regionala planeringsunderlag som behövs till stöd för huvudmännens planering, dimensionering och erbjudande av utbildning (6 a §förordningen [2015:1047] med instruktion för Statens skolverk). Planeringsunderlagen avser bl.a. gymnasieskolans nationella program, dvs. både yrkesprogram och högskoleförberedande program. I planeringsunderlagen gör Skolverket en bedömning av behovet av förändringar i respektive läns utbildningsutbud. Huvudmännen kan sedan använda denna bedömning som stöd i den lokala planeringen och dimensioneringen.

De nationella programråden för gymnasial yrkesutbildning

Skolverket har ett ansvar när det gäller att bidra till och redovisa arbetet med att trygga den nationella kompetensförsörjningen och underlätta elevers etablering på arbetsmarknaden. Myndigheten ska också stödja utvecklingen av berörda myndigheters och branschorganisationers samarbete när det gäller gymnasial yrkesutbildning (9 § förordningen med instruktion för Statens skolverk). Av Skolverkets instruktion följer att Skolverket ansvarar för de nationella programråden för gymnasial yrkesutbildning (10 §). När råden inrättades gjorde regeringen bedömningen att de kunde fungera som forum för att matcha utbildningsutbudet i gymnasieskolan med efterfrågan på arbetsmarknaden. Det finns ett nationellt programråd per yrkesprogram (prop. 2008/09:199 s. 45–48 och skolverket.se). På lokal nivå ska det också finnas ett eller flera lokala programråd för samverkan mellan skolan och arbetslivet (1 kap. 8 § gymnasieförordningen).

Arbetet i programråden syftar till att göra utbildningssystemet mer flexibelt och lyhört för arbetsmarknadens behov och initiativ från huvudmännen, och därmed bättre matcha utbildningsutbudet mot de kompetenser som arbetsmarknaden efterfrågar samt underlätta elevers övergång från yrkesutbildning till arbetsliv (skolverket.se). När Skolverket t.ex. tar fram en ämnesplan för ett yrkesämne eller förbereder för andra förändringar som rör gymnasial yrkesutbildning ska myndigheten samråda med berört nationellt programråd (1 kap. 5 § gymnasieförordningen). Enligt Skolverket är de nationella programråden en väl fungerande samarbetsyta för gymnasial yrkesutbildning. De har bl.a. varit delaktiga i de förändringar av yrkesprogrammen och de nationella yrkespaketen som ska träda i kraft den 1 juli 2025 i samband med övergången till ämnesbetyg (Skolverket, 2025, dnr. 2020:1822).

Programrådets uppdrag har med åren vidgats från att enbart gälla gymnasieskolans yrkesprogram till att även omfatta yrkesutbildning inom anpassad gymnasieskola och komvux. Det finns också ett nationellt råd för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år (10 § förordningen med instruktion för Statens skolverk).

Det är Skolverket som utser de nationella programrådets ledamöter med utgångspunkt i nomineringar från arbetsgivarorganisationer, arbetstagarorganisationer, branscher och myndigheter. Ledamöterna är representanter från arbetslivet med kunskap om yrkesutbildningarnas yrkesområden, t.ex. som ansvariga för utbildnings- eller kompetensförsörjningsfrågor (skolverket.se).

Enligt Utredningen om fler vägar till arbetslivet (U 2022:03) framkommer det i samtal med skolhuvudmän att branschens delaktighet i gymnasial yrkesutbildning är ovärderlig, både på lokal och på nationell nivå. Utredningen redogör vidare för att de utvärderingar och uppföljningar som gjorts av de nationella programråden i huvudsak är positiva, även om det finns utvecklingsområden. Sammantaget lyfts behov av en mer utvecklad verksamhetsplan för arbetet i de nationella programråden. Behov av mer kommunikation om programrådets arbete och bättre förutsättningar för likvärdighet i programrådsarbetet är andra exempel på utvecklingsområden (SOU 2024:74 s. 204).

Branschskolor

Under perioden 2018 till 2023 pågick en försöksverksamhet med särskilda branschskolor, dvs. skolor som med stöd av ett entreprenadavtal bl.a. tillhandahåller delar av undervisningen på ett yrkesprogram inom gymnasieskolan och som har rekommenderats av en branschorganisation eller som t.ex. kan uppvisa ett brett samarbete om utbildning med flera arbetsgivare inom den bransch som yrkesområdet tillhör (prop. 2016/17:161, bet. 2016/17:UbU21, rskr. 2016/17:319). Huvudmän kunde söka statsbidrag för att skicka sina elever till en av de tio branschskolor som omfattades av försöksverksamheten. Försöksverksamheten reglerades bl.a. genom lagen (2017:571) om försöksverksamhet med branschskolor och förordningen (2017:623) om försöksverksamhet med branschskolor och statsbidrag till vissa huvudmän.

Syftet med försöksverksamheten var att pröva en modell för att öka attraktiviteten i yrkesutbildning och förbättra tillgången inom små yrkesområden. En huvudman för utbildning på ett yrkesprogram inom gymnasieskolan eller för kommunal vuxenutbildning fick sluta avtal med en branschskola om att skolan skulle utföra vissa uppgifter (entreprenad). De uppgifter som fick överlämnas på entreprenad var undervisning i yrkesämnen och undervisning som avsåg gymnasiearbetet. Skolverket konstaterade i sin utvärdering av försöksverksamheten bl.a. att antalet elever varit betydligt lägre än vad regeringen förväntat sig och att eleverna hade haft en ojämn spridning över olika yrkesområden (dnr 2018:1288). Försöksverksamheten avslutades vid utgången av juni 2023.

I juli 2023 fick den ovannämnda Utredningen om fler vägar till arbetslivet (U 2022:03) i uppdrag att föreslå hur behovet av utbildning inom små yrkesområden mer ändamålsenligt kan tillgodoses inom gymnasieskolan med utgångspunkt i erfarenheter från försöksverksamheten med branschskolor (dir. 2023:114). Utredningen lämnade sitt betänkande den 20 november 2024 med förslag om bl.a. undervisning på entreprenad i yrkesämnen och förslag som syftar till att stimulera kompetensförsörjningen inom små och dyra yrkesområden (SOU 2024:74 s. 456). Betänkandet har remitterats och remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 22 maj 2025.

Fler söker sig till yrkesprogram

Statistik från Skolverket visar att andelen förstahandssökande till gymnasieskolans yrkesprogram har ökat något på senare år (Sökande och antagna till gymnasieskolan läsåret 2024/25, Skolverket, 2024).

Av de 131 000 elever som sökte till ett nationellt gymnasieprogram inför läsåret 2024/25 sökte knappt 38 procent till ett yrkesprogram, jämfört med drygt 37 procent 2023/24 och drygt 36 procent 2022/23. Det vanligaste förstahandsvalet bland yrkesprogrammen var el- och energiprogrammet följt av fordons- och transportprogrammet. Det yrkesprogram där andelen sökande ökade mest var försäljnings- och serviceprogrammet. Det yrkesprogram som minskade mest var bygg- och anläggningsprogrammet. Även andelen sökande

till restaurang- och livsmedelsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet minskade något.

Skolverket noterar att fördelningen av sökande mellan olika utbildningar inte matchar behoven på arbetsmarknaden även om intresset har ökat för yrkesprogrammen totalt sett. Enligt myndigheten behöver t.ex. antalet elever som läser bygg- och anläggningsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet öka. Samtidigt bedömer myndigheten att antalet elever som läser försäljnings- och serviceprogrammet behöver minska. Ökningen av elever som sökt till el- och energiprogrammet var dock i linje med bedömningen av hur utbudet av platser bör utvecklas. Elevstatistiken och Skolverkets regionala planeringsunderlag utgör underlag för huvudmännens fortsatta planerings- och dimensioneringsarbete. Huvudmännen ska, som nämns ovan, väga in både elevernas efterfrågan och arbetsmarknadens behov när de bestämmer vilka gymnasieprogram som ska erbjudas framöver.

När man analyserar statistiken över elevintresset för olika utbildningar behöver man vara medveten om sådant som kan påverka jämförbarheten över tid. Det handlar bl.a. om förändringar av de nationella programmets konstruktion. Försäljnings- och serviceprogrammet ersätter t.ex. handels- och administrationsprogrammet sedan läsåret 2023/23 och för de elever som påbörjade ett yrkesprogram läsåret 2023/24 gäller nya bestämmelser som innebär att grundläggande behörighet till högskola och universitet ingår i programstrukturen. Yrkesprogrammen är därför något mer omfattande än tidigare i sitt grundupplägg, även om eleverna har möjlighet att välja bort vissa delar av ämnena som ger grundläggande behörighet och ändå nå en yrkesexamen (Sökande och antagna till gymnasieskolan läsåret 2024/25, Skolverket, 2024).

Elever om valet till gymnasieskolan

Under 2024 genomförde Skolverket en studie om hur elever i årskurs 9 uppfattar och hanterar valet till gymnasieskolan (rapport 2024:10). Många av de tillfrågade ungdomarna säger att det svåraste med gymnasievalet är att de inte vet vad de vill göra i framtiden. När eleverna väljer utbildning utgår de i hög grad från hur ungdomar i samma ålder väljer och det blir ofta ett program som uppfattas som brett. Enligt Skolverket har många av deltagarna i studien låg kunskap om olika yrken och om arbetsmarknaden, men de flesta uppger ändå att de är nöjda med det stöd och den hjälp som funnits tillgänglig. Några av de tillfrågade ungdomarna uttrycker dock att de skulle ha behövt mer information och vägledning.

Eleverna värderar den information om gymnasievalet som har förmedlats av jämnåriga allra högst, enligt rapporten. Gymnasievalet baseras också i hög grad på rykten och trender. Eleverna förknippar enligt rapporten bl.a. högskoleförberedande program med högre status och de ser ekonomi-programmet, det högskoleförberedande program som flest elever väljer i första hand, som en snabb väg till pengar och karriär.

Enligt Utredningen om fler vägar till arbetslivet (U 2022:03) har de flesta elever en tydlig preferens i sitt gymnasieval på så sätt att de antingen väljer högskoleförberedande program eller yrkesprogram, dvs. en och samma elev söker t.ex. inte samhällsvetenskapsprogrammet i första hand och bygg- och anläggningsprogrammet i andra hand. Utredningen konstaterar också att det är relativt vanligt att elever som gått ett högskoleförberedande program inte väljer att studera vidare efter gymnasieskolan, trots att utbildningen de gått i första hand syftar till fortsatt utbildning. Samtidigt söker arbetsmarknaden arbetskraft med gymnasial yrkesutbildning (SOU 2024:74 s. 269).

Pågående arbete

Satsningar på yrkesutbildning

Att få fler ungdomar att välja en gymnasial yrkesutbildning har länge varit en angelägen fråga. Satsningar har gjorts för att öka intresset för yrkesutbildning och förbättra kompetensförsörjningen. Som framgår ovan har riksdagen på senare tid bl.a. beslutat om lagändringar som rör planering, dimensionering och erbjudande av gymnasial utbildning och om att alla nationella yrkesprogram i sitt grundutförande ska ge grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier. Dessutom har flera av de nationella yrkesprogrammen genomgått innehållsliga förändringar sedan de infördes 2011 (skolverket.se). De senaste förändringarna av ämnen, programstrukturer och nationella yrkespaket gjordes med anledning av övergången till ämnesbetyg i gymnasieskolan. Skolverket benämner det ändrade systemet Gy25 eftersom ändringarna kommer att gälla för elever som påbörjar sin gymnasieutbildning hösten 2025. I sin slutredovisning av regeringsuppdraget om ett införande av ämnesbetyg från den 10 januari 2025 redogör Skolverket för att myndigheten utöver att göra anpassningar till den nya modellen för ämnesbetyg också har reviderat yrkesutbildningarna och yrkesämnena efter utvecklingen inom de branscher och yrkesområden som utbildningarna förbereder för. Sammantaget bedömer Skolverket att förändringarna ger de gymnasiala yrkesutbildningarna en större relevans för kommande arbetsliv tillsammans med möjligheter att skapa utbildningsupplägg utifrån såväl regionala och lokala som individuella förutsättningar och önskemål (Skolverket, dnr 2020:1822, 2025).

Gymnasieskolans lärlingsutbildningar är ett komplement till de annars i huvudsak skolförlagda yrkesutbildningarna. Regeringen anger i budgetpropositionen för 2025 att regeringen avser att se över förordningen (2011:947) om statsbidrag för gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram för att förbättra villkoren för arbetsgivare som tar emot lärlingar (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16 s. 74). Vidare föreslår regeringen en ökning av den ersättning som i dag lämnas till elever som går en lärlingsutbildning. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag (prop. 2024/25:1 utg.omr. 15, bet. 2024/25:UbU2, rskr. 2024/25:103).

Yrkestävlingar har varit ett sätt att öka kvaliteten, statusen och attraktiviteten i yrkesutbildning inom olika områden och på olika nivåer. Svenska

staten deltar bl.a. i ett trepartssamarbete med Landsorganisationen i Sverige (LO) och Svenskt Näringsliv genom World Skills Sweden. Utöver dessa parter medverkar även branschorganisationer, yrkesnämnder, skolor och företag (worldskills.se). Det framgår av budgetpropositionen för 2025 att regeringen anser att det är viktigt att World Skills Sweden fortsätter sina insatser och regeringen föreslår medel för detta ändamål. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16, bet. 2024/25:UbU1, rskr. 2024/25:110).

Det görs även flera satsningar på yrkesutbildning för vuxna. Genom riksdagens beslut tillförs bl.a. mer medel för fler utbildningsplatser inom regionalt yrkesvux samt en regional samverkan mellan minst tre kommuner för planering och genomförande av yrkesinriktad vuxenutbildning inom komvux (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16, bet. 2024/25:UbU1, rskr. 2024/25:110). Under 2024 introducerade regeringen också en ny form av gymnasial yrkesutbildning för vuxna, en s.k. nationell yrkesutbildning (förordningen [2024:107] om stöd för en nationell yrkesutbildning). Utbildningsformen är inspirerad av yrkeshögskolans utbildningar och bedrivs på uppdrag av regeringen som en pilotverksamhet av Myndigheten för yrkeshögskolan under perioden 2024–2026 (U2023/03357).

Utredningen om fler vägar till arbetslivet

Utredningen om fler vägar till arbetslivet (U 2022:03) har bl.a. haft i uppdrag att lämna förslag till nya valbara gymnasiala yrkesutbildningar som kan ge elever en snabbare etablering på arbetsmarknaden. Utredningen skulle också analysera och föreslå hur arbetslivets företrädare kan få inflytande över innehållet i utbildningarna och deras omfattning. Av utredningens direktiv framgår att det inom gymnasieskolan ska finnas flera vägar till arbetslivet som tar hänsyn till behoven på arbetsmarknaden, elevers olika förutsättningar för lärande och att många elever inte är redo att göra sitt yrkesval redan i årskurs 9. I uppdraget ingick att analysera vilka möjligheter elever som med dagens behörighetsregler är obehöriga till nationella program har att välja skola och utbildning och vid behov lämna förslag på valbara yrkesutbildningar inom gymnasieskolan som i större utsträckning tar hänsyn till elevers olika förutsättningar. Utredningen fick även i uppdrag att undersöka och vid behov föreslå hur elever på högskoleförberedande program som vill arbeta direkt efter gymnasieskolan ska kunna erbjudas yrkesutbildning som underlättar etableringen på arbetsmarknaden. Vidare fick utredningen i uppdrag att analysera om obligatoriska eller frivilliga yrkesprov på gymnasial nivå bör införas. Därutöver skulle utredningen ta ställning till om en rätt att fullfölja utbildningen i anpassade gymnasieskolan bör införas för elever på individuellt program (dir. 2022:74, dir. 2023:31 och dir. 2023:114).

I tilläggsdirektiv från juli 2023 tydliggjordes bl.a. att utredningen skulle ta fram förslag på nya valbara gymnasiala yrkesutbildningar som ska ge elever en snabbare etablering på arbetsmarknaden. Utbildningarna ska utformas i

nära samverkan med näringslivet och i första hand ge elever som saknar gymnasiebehörighet en utbildning med en tydlig praktisk inriktning. Utredningen skulle också med utgångspunkt i erfarenheter från försöksverksamheten med branschskolor föreslå hur behovet av utbildning inom små yrkesområden mer ändamålsenligt kan tillgodoses inom gymnasieskolan (dir. 2023:114).

Utredningen redovisade sitt uppdrag den 20 november 2024 i betänkandet Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74). Utredningen föreslår en ny form av yrkesutbildning vid sidan om dagens två programtyper. De nya yrkesprogrammen vänder sig till elever som med dagens behörighetsregler inte kan antas till ett nationellt program och de ska, till skillnad från dagens yrkesprogram, nästan uteslutande vara uppbyggda av yrkesämnen. Utredningen anger att förslagen kan bidra till att fler elever lämnar gymnasieskolan med en yrkesutbildning. Utredningen lämnar bl.a. också förslag om yrkesprov, om förändringar av introduktionsprogrammen och om bättre förutsättningar för små och dyra yrkesutbildningar (se ovan om branschskolor). Betänkandet har remitterats och remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 22 maj 2025.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla vikten av att de yrkesutbildningar som erbjuds inom gymnasieskolan möter arbetsmarknadens kompetensbehov. Att utbildningarna planeras och dimensioneras med hjälp av arbetsliv och bransch är en förutsättning för att behovet av rätt utbildad arbetskraft ska kunna tillgodoses nu och i framtiden, och för att garantera god kvalitet.

När det gäller yrkandena om planering och dimensionering av gymnasieskolans olika program och om att fler elever behöver gå en yrkesutbildning kan utskottet konstatera att riksdagen i juni 2022 beslutade om ändringar i skollagen som bl.a. innebär att hänsyn ska tas inte bara till ungdomarnas efterfrågan utan också till arbetsmarknadens behov när det avgörs vilka gymnasieutbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna samt att kommunerna ska samverka om utbudet. Genom dessa ändringar kan fler elever erbjudas en yrkesutbildning som leder till arbete. Lagändringarna ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025 (prop. 2021/22:159, bet. 2021/22:UbU25, rskr. 2021/22:411). Utskottet kan även konstatera att Skolverket har i uppdrag att kontinuerligt utarbeta regionala planeringsunderlag som stöd för huvudmännens planering, dimensionering och erbjudande av utbildning. Utskottet konstaterar vidare att Utredningen om fler vägar till arbetslivet nyligen har lämnat förslag om en ny typ av yrkesutbildning som kan ge elever en snabbare etablering på arbetsmarknaden. Utredningen lämnade sitt betänkande i november 2024 och utskottet vill inte föregripa den pågående beredningen av utredningens förslag. Mot ovanstående bakgrund och med hänvisning till gällande bestämmelser

och pågående arbete avstyrker utskottet motionerna 2024/25:3024 (S) yrkande 55 och 2024/25:3161 (C) yrkande 32.

I fråga om branschskolor instämmer utskottet i vikten av yrkesutbildningarnas nära koppling till arbetsmarknaden. Utskottet kan vidare konstatera att ovan nämnda utredning hade i uppdrag att föreslå hur behovet av utbildning inom små yrkesområden mer ändamålsenligt kan tillgodoses inom gymnasieskolan, bl.a. genom att dra nytta av erfarenheterna från försöksverksamheten med branschskolor. Utskottet vill inte föregripa beredningen av utredningens förslag och avstyrker därmed motion 2024/25:3161 (C) yrkande 33.

I fråga om att införa nationella och regionala branschråd kan utskottet konstatera att de befintliga nationella programråd för gymnasial yrkesutbildning som Skolverket ansvarar för är rådgivande för myndigheten i utvecklingen av yrkesutbildningar och yrkesämnen på gymnasial nivå. Utskottet kan konstatera att programråden är avsedda att vara ett forum för en kontinuerlig dialog mellan Skolverket och avnämarna i syfte att matcha utbildningsutbudet i gymnasieskolan med efterfrågan på arbetsmarknaden. När Skolverket gör förändringar som rör gymnasial yrkesutbildning samråder myndigheten med det berörda nationella programrådet. Ledamöterna i råden är representanter för branschen och arbetslivet och det finns ett nationellt programråd per yrkesprogram. Det är också reglerat att det för yrkesprogrammen ska finnas lokala programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv. Utskottet avstyrker därmed motion 2024/25:3161 (C) yrkande 35.

När det gäller yrkandet om yrkespaket och introduktionsprogram konstaterar utskottet att Skolverket i samråd med bl.a. de nationella programråden har utarbetat ett stort antal yrkespaket som motsvarar kompetenskraven på nationell nivå för olika yrkesområden. Dessa nationella yrkespaket kan användas inom gymnasieskolans introduktionsprogram. Utskottet kan konstatera att Skolverket nyligen har genomfört en översyn av yrkespaketen. Utskottet kan också konstatera att den nämnda Utredningen om fler vägar till arbetslivet har lämnat förslag till förändringar av introduktionsprogrammen och yrkesutbildningen i gymnasieskolan. Utskottet ser inte heller här skäl att föregripa den pågående beredningen av utredningens förslag. Därmed avstyrker utskottet motion 2024/25:3024 (S) yrkande 56.

Ämnen och kunskapsområden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om särskilda kunskapsområden, framtagande av ämnen och estetiska ämnen.

Jämför reservation 4 (S, V), 5 (SD), 6 (MP) och 7 (SD).

Motionerna

Särskilda kunskapsområden

I kommittémotion 2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 53 vill motionärerna att alla svenska gymnasieelever ska utbildas i arbetslivskunskap. Eleverna behöver enligt motionärerna få en bättre förståelse för arbetslivets grundläggande rättigheter och skyldigheter samt för arbetsmiljölagstiftning. Att integrera arbetslivskunskap i gymnasieutbildningarna främjar inte bara individens trygghet och välmående utan gynnar också arbetsgivaren. Det kan leda till minskade kostnader för arbetsolyckor och sjukskrivningar, och därmed ett mer effektivt och hållbart arbetsliv. Ett liknande förslag förs fram i motion 2024/25:1705 av Carina Ödebrink och Azra Muranovic (båda S) yrkande 4. Motionärerna ser det som problematiskt att information och undervisning om arbetslivet inte har en given plats på alla gymnasieskolor och att regeringen har tagit bort arbetslivskunskap från ämnesplanen i samhällskunskap.

I ett antal motioner framförs önskemål om att elever ska få utbildning i privatekonomi i skolan. I kommittémotion 2024/25:1446 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9 föreslår motionärerna att regeringen överväger att införa ett valbart ämne som behandlar ekonomi, juridik och aktiemarknad i gymnasieskolan. En betydande andel av Sveriges unga saknar grundläggande kunskap om ekonomi och juridik, vilket enligt motionärerna kan leda till en tuff start i vuxenlivet. Av kommittémotion 2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13 framgår att motionärerna vill att privatekonomi ska utgöra tyngdpunkten i ämnet hem- och konsumentkunskap i grundskolans högstadium. Att eleverna får kunskaper som hjälper dem att navigera rätt i privatekonomiska frågor är enligt motionärerna viktigt. I motion 2024/25:1536 av Marlène Lund Kopparklint och Jennie Wernäng (båda M) efterfrågar motionärerna privatekonomi som ämne i både grund- och gymnasieskolan. Även i motion 2024/25:1830 av Jennie Wernäng och Marlène Lund Kopparklint (båda M) framförs behov av att skolan ska ge kunskaper i privatekonomi. I motion 2024/25:2595 av Ida Drougge (M) yrkande 2 önskar motionären en utökning av undervisningen i ekonomi i grundskolan och i yrkande 3 att privatekonomi ska bli ett valbart ämne i gymnasieskolan.

I kommittémotion 2024/25:1446 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 10 framför motionärerna att regelverket för gymnasiearbetet på de högskoleförberedande programmen bör ses över. Syftet med en översyn är att få till stånd

gemensamma riktlinjer och tydliggöra vilka krav som ställs. Enligt motionärerna saknas gemensamma riktlinjer och strukturer för arbetet och samspelet med högre utbildning är för svagt.

I motion 2024/25:2079 av Camilla Brodin och Christian Carlsson (båda KD) yrkande 1 framför motionärerna att det behövs undervisning i högstadiet och gymnasieskolan, om ofrivillig barnlöshet och om hur fertiliteten påverkas av ålder.

Estetiska ämnen

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 39 anför motionärerna att estetiska kunskaper och upplevelser ska ges större plats i alla delar av utbildningskedjan. I yrkande 40 föreslår motionärerna att estetiska ämnen ska återinföras på samtliga nationella gymnasieprogram. Konst och kultur är vägar att förstå världen och hjälper lärandet i stort, enligt motionärerna. De menar också att undervisning i estetiska ämnen kan bidra till att eleverna mår bättre och är mindre stressade samt till att de får en mer positiv inställning till skola och lärande.

I motion 2024/25:1856 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) vill motionärerna att ett återinförande av estetiska ämnen i gymnasieskolan ska utredas. Enligt motionen har vissa skolor erbjudit valbara estetiska ämnen, men de flesta elever har i dag inga sådana ämnen alls i sin utbildning. Bild, dans och musik har enligt motionärerna flera positiva effekter, bl.a. för inläring i teoretiska ämnen.

Framtagande av ämnen

I kommittémotion 2024/25:1446 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 11 begär motionärerna att Skolverket inte ska kunna ta fram nya ämnen och nivåer i ämnen för gymnasieskolan utan att ämnena har förankrats inom Regeringskansliet. Motionärerna hänvisar till ämnet makt, normer och kön, som Skolverket hade tänkt införa som ett valbart ämne fr.o.m. hösten 2025. Enligt motionen brister bl.a. det vetenskapliga stödet för ämnet.

Bakgrund och gällande rätt

Ämnen och ämnesplaner

Nationella program

Hur ett nationellt program inom gymnasieskolan ska utformas och vad det ska innehålla beslutas på flera nivåer. På en övergripande nivå regleras de nationella programmen i skollagen, och på en mer detaljerad nivå är det regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer som utfärdar föreskrifter. Riksdagen beslutar t.ex. om vilka de nationella programmen i gymnasieskolan är och ramarna för poängplanen för respektive program

(bil. 1 och 2 till skollagen). Regeringen beslutar bl.a. om vilka nationella inriktningar som ska finnas och Skolverket om vilka ämnen som ingår i dessa inriktningar (16 kap. 7 och 8 §§ skollagen och bil. 1 till skollagen samt 4 kap. 1 § gymnasieförordningen).

Av bilaga 2 till skollagen framgår att de nationella programmen är uppbyggda av följande delar:

- ämnen som finns i alla de nationella programmen (gymnasiegemensamma ämnen)
- ämnen genom vilka ett program får sin karaktär (karaktärsämnen)
- individuellt val
- gymnasiearbete.

I dagens gymnasieskola med kursbetyg är ämnena uppbyggda av kurser. I och med införandet av ämnesbetyg består varje ämne i stället av en eller flera nivåer. Ändringarna i skollagen har trätt i kraft och ska tillämpas på utbildning som påbörjas fr.o.m. den 1 juli 2025 (16 kap. 23 § skollagen).

Gymnasiegemensamma ämnen beslutas av riksdagen

Gymnasiegemensamma ämnen är ämnen som är gemensamma för de nationella programmen och som beslutas av riksdagen. I bilaga 2 till skollagen regleras vilka dessa ämnen är (engelska, historia, idrott och hälsa, matematik, naturkunskap, religionskunskap, samhällskunskap och svenska eller svenska som andraspråk) samt i hur stor omfattning de minst ska ingå i de olika nationella programmen.

Om benämningen karaktärsämnen

Karaktärsämnen är en övergripande benämning på de ämnen som bidrar till att ge programmet i fråga dess karaktär, t.ex. olika estetiska ämnen på estetiska programmet eller ämnen som elteknik och energiteknik på el- och energi-programmet. Karaktärsämnen förekommer som programgemensamma ämnen, inriktningsgemensamma ämnen och programfördjupning (se nedan).

Programgemensamma ämnen och inriktningar beslutas av regeringen

De programgemensamma ämnena är ämnen som ingår i ett visst nationellt program och som beslutas av regeringen. Vilka programgemensamma ämnen som ingår i respektive program framgår av gymnasieförordningen (4 kap. 1 och 1 a §§ och bil. 1). I gymnasieförordningen anges också, i förekommande fall, vilka inriktningar som finns inom respektive nationellt program i gymnasieskolan (bil. 1).

Ämnen inom inriktning och programfördjupning beslutas av Skolverket

Vilka ämnen som ska ingå i en inriktning regleras i föreskrifter utfärdade av Skolverket. Skolverket beslutar även om vilka ämnen som ryms inom respektive programs programfördjupning. Ämnena i programfördjupningen ska rymmas inom examensmålet för det aktuella programmet. För högskoleförberedande program i gymnasieskolan ska det också ingå sådana ämnen och

nivåer i ämnen som kan vara särskilt meriterande vid urval eller som på annat sätt kan vara av betydelse för högskolestudier. Skolverket ska samråda med Universitets- och högskolerådet om dessa ämnen. Innan Skolverket utfärdar föreskrifter om programfördjupning för yrkesprogram i gymnasieskolan ska berörda nationella programråd få tillfälle att yttra sig. Med utgångspunkt i Skolverkets lista på ämnen väljer sedan huvudmannen vad som ska erbjudas (1 kap. 3 § och 4 kap. 1 b, 5 och 6 §§ gymnasieförordningen).

Om individuellt val

Individuellt val ska utgöra 200 gymnasiepoäng av utbildningen på ett nationellt program (bil. 2 till skollagen). Som individuellt val kan ämnen av varierande karaktär erbjudas. Enligt gymnasieförordningen är det huvudmannen för en gymnasieskola som beslutar om vilka ämnen och vilka nivåer i dessa ämnen som ska erbjudas som individuellt val. Eleven väljer utifrån det som erbjuds, men hon eller han har rätt att läsa idrott och hälsa, ett estetiskt ämne och, om eleven går på ett yrkesprogram, de ämnen som krävs för grundläggande högskolebehörighet. Under vissa förutsättningar har elever som uppfyller villkoren också rätt att välja svenska, svenska som andraspråk eller modersmålsundervisning som individuellt val (4 kap. 7 § gymnasieförordningen).

Ämnesplanerna beslutas av regeringen eller Skolverket

Innehållet i ett ämne regleras i en ämnesplan. En ämnesplan är i dag så uppbyggd att den innehåller en övergripande syftesdel för ämnet som helhet, centralt innehåll för de olika nivåerna eller kurserna i ämnet, som anger det som ska behandlas i undervisningen, och betygskriterier, som ligger till grund för betygssättningen. Ämnesplanerna för de nio gymnasiegemensamma ämnena beslutas av regeringen. Samtliga övriga ämnesplaner beslutar Skolverket om (16 kap. 21 § skollagen, 1 kap. 4 § gymnasieförordningen, förordningen [SKOLFS 2023:130] om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena och Skolverkets föreskrifter för olika ämnen). Det rör sig sammanlagt om över 500 ämnesplaner för gymnasieskolan (skolverket.se).

Enligt 1 kap. 6 § gymnasieförordningen får en huvudman eller annan intressent ansöka hos Skolverket om ett nytt ämne eller en ny nivå i ett befintligt ämne.

Skolverket ska i enlighet med sin instruktion kontinuerligt bedöma behovet av utveckling av läroplaner och andra styrdokument för skolväsendet som regeringen beslutar om, dvs. bl.a. ämnesplanerna för de gymnasiegemensamma ämnena. Myndigheten ska även vid behov föreslå ändringar av styrdokumenten. Myndigheten ska även utforma och kontinuerligt utveckla de styrdokument som myndigheten har bemyndigande att utfärda föreskrifter om (förordningen [2009:1214] med instruktion för Statens skolverk), dvs. bl.a. alla de ämnesplaner för gymnasieskolan som Skolverket föreskriver om. När det gäller ämnesplaner för yrkesämnen är det reglerat att Skolverket ska samråda med ett nationellt programråd (1 kap. 5 § gymnasieförordningen).

Av Skolverkets instruktion följer att myndigheten i sitt arbete ska beakta att utbildningen enligt 1 kap. 5 § tredje stycket skollagen (2010:800) ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (1 § förordningen med instruktion för Statens skolverk).

Särskilt om arbetslivskunskap i skolan

Av läroplanen för gymnasieskolan framgår att det är skolans ansvar att varje elev som gått ett nationellt program ska ha kunskaper om samhälls- och arbetsliv och ha förutsättningar att delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetsliv (förordningen [SKOLFS 2011:144] om läroplan för gymnasieskolan). Varje elev ska också enligt läroplanen ha kännedom om arbetslivets villkor, särskilt inom sitt studieområde. Området arbetsliv ingår vidare i examensmålen för alla yrkesprogram. Av examensmålen för restaurang- och livsmedelsprogrammet framgår t.ex. att arbetsmiljöfrågor och frågor om arbetsorganisation ska ha en central plats i utbildningen och att utbildningen ska ge eleverna de kunskaper som behövs för att arbeta arbetsmiljöriktigt, säkert och i enlighet med lagar och andra bestämmelser inom yrkesområdet. Arbetsplatsförlagt lärande ska vidare förekomma på alla yrkesprogram. Det ska bl.a. bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats (förordningen [SKOLFS 2010:14] om examensmål för gymnasieskolans nationella program).

Av det centrala innehållet i ämnesplanen för ämnet samhällskunskap på de nivåer i ämnet som läses obligatoriskt av elever på både yrkesprogram och högskoleförberedande program framgår under rubriken Inflytande och beslutsfattande att undervisningen bl.a. ska behandla områdena rättsprinciper och rättsstat (förordningen om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena). Enligt skolministerns svar på interpellation 2023/24:366 den 16 februari 2024 har Skolverket angett att arbetsrätt ingår som en del i detta. I interpellationssvaret redogör skolministern vidare för att undervisningen i samhällskunskap i gymnasieskolan ska bygga på de kunskaper som eleverna redan har fått med sig från grundskolan. Av det centrala innehållet för samhällskunskap i grundskolans årskurs 7–9 framgår att alla elever ska ha kunskaper om arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor i fråga om t.ex. lönebildning, arbetsmiljö och arbetsrätt (förordningen [SKOLFS 2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet).

Särskilt om privatekonomi i skolan

I grundskolan läser alla elever ämnet hem- och konsumentkunskap (10 kap. 4 § skollagen). Av kursplanen framgår bl.a. att undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om konsumtionens villkor samt om betalning, sparande, krediter och lån. På så sätt ska eleverna få förutsättningar att göra välgrundade val när det gäller privatekonomi och kunna hantera olika problem

och situationer som en ung konsument kan ställas inför (förordningen om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet). I det centrala innehållet för årskurs 7–9 ingår bl.a. följande:

- ungas privatekonomi, konsumtion och ekonomisk planering, däribland att göra en budget
- att handla på kredit, teckna abonnemang samt låna och spara pengar
- skillnaden mellan saklig konsumentinformation och annan påverkan på konsumtionsval, reklam i olika former, även dolda reklambudskap
- konsumenters rättigheter och skyldigheter, garanti, reklamation, ångerrätt, öppet köp och köp från privatperson samt skillnaden mellan köp i butik och på internet.

I gymnasieskolan ingår privatekonomi som ett område i ämnet samhällskunskap. Ämnet är obligatoriskt på både yrkesprogram och högskoleförberedande program. Området har stärkts i den nya ämnesplanen som ska gälla fr.o.m. hösten 2025 (förordningen om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena). I det centrala innehållet ingår bl.a. privatekonomiska frågor, däribland inkomster, utgifter och betalningar, olika typer av sparande, försäkringar samt lån, inklusive konsumtionskrediter.

Särskilt om estetiska ämnen

I grundskolan läser alla elever estetiska ämnen i form av bild och musik (10 kap. 4 § skollagen). Ämnet estetisk verksamhet, ett ämne som kunde inriktas mot olika estetiska områden såsom bild, dans, musik, formgivning eller teater, var fram till hösten 2011 ett obligatoriskt s.k. kärnämnade i gymnasieskolan. I dag är det valbart för elever i gymnasieskolan att läsa estetiska ämnen. I samband med 2011 års gymnasiereform (Gy11) ansåg regeringen att gymnasieskolan tydligare än i dag måste förbereda eleverna för yrkeslivet och fortsatt yrkesutbildning respektive för fortsatta studier vid universitet och högskolor (prop. 2008/09:199 s. 79). Antalet ämnen som ingår obligatoriskt på alla nationella program (gymnasiegemensamma ämnen) kunde därför inte vara alltför stort, och estetisk verksamhet togs bort som ett obligatoriskt ämne. Det ska dock alltid vara möjligt för elever att välja ett estetiskt ämne inom ramen för det individuella valet. Utbildningsutskottet ställde sig bakom den avvägning som låg bakom förslaget om att ta bort estetisk verksamhet som ett obligatoriskt ämne i gymnasieskolan (bet. 2009/10:UbU3 s. 50). I proposition 2017/18:184 Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program föreslogs att ett estetiskt ämne som omfattar 50 gymnasiepoäng skulle ingå bland de gymnasiegemensamma ämnena i alla nationella program i gymnasieskolan, utom i det estetiska programmet. Riksdagen avtog våren 2018 förslaget till lagändring. Utskottet anförde i sitt ställningstagande bl.a. att de estetiska ämnena har en viktig roll att fylla i skolan. Förslaget innebar dock enligt utskottet att gymnasiearbetets

omfattning halverades. Utskottet delade flera remissinstansers kritik mot förslagets konsekvenser, bl.a. att gymnasiearbetets omfattning skulle bli för liten för att fylla sina syften (bet. 2017/18:UbU30, rskr. 2017/18:429).

Kunskaper om människokroppen i biologi och naturkunskap

I svensk grundskola ingår ämnet biologi obligatoriskt. Av det centrala innehållet framgår bl.a. att undervisningen i ämnet ska behandla människans reproduktion under rubriken Kropp och hälsa i årskurs 7–9. Av ämnets syfte framgår bl.a. att undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om naturen och människokroppen samt att eleverna ska lära sig att använda biologins begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara biologiska samband. Genom undervisningen ska eleverna bl.a. utveckla sin förmåga att hantera praktiska och etiska valsituationer. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar ett kritiskt tänkande och tilltro till sin förmåga att hantera frågor som rör naturvetenskap och som har betydelse för dem själva och samhället. I det praktiska arbetet ska eleverna även få möjligheter att utveckla färdigheter att hantera frågor som bl.a. rör relationer, kärlek och ansvar.

I gymnasieskolan läser alla elever på nationella program antingen naturkunskap eller biologi (biologi på naturvetenskapsprogrammet och naturkunskap på övriga program) som ett obligatoriskt ämne. Riksdagen beslutade nyligen om att även elever på teknikprogrammet, som tidigare var det enda undantaget bland de nationella programmen, ska ha naturkunskap som ett gymnasiegemensamt ämne (prop. 2022/23:94, bet. 2022/23:UbU14, rskr. 2022/23:207). Undervisningen i naturkunskap ska behandla människokroppen och hälsa som centralt innehåll, bl.a. sexuell hälsa (förordningen om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena).

Gymnasiearbetet på högskoleförberedande program

För att få en gymnasieexamen efter avslutade studier i gymnasieskolan krävs godkända betyg som omfattar 2 250 gymnasiepoäng från en utbildning på minst 2 500 gymnasiepoäng. Bland de godkända betygen behöver vissa utpekade ämnen och ett gymnasiearbete om 100 gymnasiepoäng finnas med (16 kap. 26–28 §§ skollagen och 8 kap. 4–7 §§ gymnasieförordningen).

Gymnasiearbetet infördes i samband med gymnasiereformen 2011 (Gy11) och ersatte det s.k. projektarbetet som tidigare ingick på alla program. Gymnasiearbetet är inte ett ämne eller en kurs utan ett större arbete där eleven ska visa att hon eller han är förberedd för arbete eller studier inom det område som utbildningen förbereder för. Det finns därför ingen kurs- eller ämnesplan, utan det är examensmålen för det aktuella programmet som styr hur gymnasiearbetet ska utformas och vad det innehåller. Av förarbeten till bestämmelserna i skollagen framgår att den holistiska synen på utbildningens innehåll på så sätt skulle förstärkas. Det framgår också att gymnasiearbetet inte var tänkt som ett examensprov (prop. 2008/09:199 s. 119).

Av skollagen framgår att rektorn ska utse en ansvarig lärare för varje elevs gymnasiearbete. Den ansvariga läraren beslutar om betyget. Lärarens bedömning av elevens gymnasiearbete ska utgå från målen för gymnasiearbetet. Betyget E ska användas om en elev har nått målen, och i annat fall används betyget F. Innan läraren kan sätta betyg ska en medbedömare yttra sig (15 kap. 22 och 25 §§ skollagen).

I examensmålen för vart och ett av de nationella programmen finns alltså ett avsnitt med mål för gymnasiearbetet. Av dessa framgår att gymnasiearbetet på yrkesprogrammen ska visa att eleven är förberedd för att arbeta inom de yrkesområden som programmen riktar sig mot. Gymnasiearbetet på högskoleförberedande program ska i stället visa att eleven är förberedd för högskolestudier. Målen för gymnasiearbetet skiljer sig också något åt mellan olika program. I examensmålen för samhällsvetenskapsprogrammet står det t.ex. följande under rubriken Målen för gymnasiearbetet (förordningen [SKOLFS 2010:14] om examensmål för gymnasieskolans nationella program):

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för högskolestudier inom i första hand det samhällsvetenskapliga området. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven formulerar en frågeställning samt självständigt planerar, genomför och utvärderar ett större arbete som utgår från centrala kunskapsområden inom programmet. Gymnasiearbetet ska visa att eleven har förmåga att värdera och dra slutsatser av resultaten samt kritiskt värdera valet av källor. Gymnasiearbetet ska redovisas antingen i en skriftlig rapport, eller i relevanta fall i en medieproduktion eller på annat lämpligt sätt utifrån arbetets innehåll kompletterat med en kortare skriftlig redogörelse. Rapporten eller den skriftliga redogörelsen ska innehålla en kort sammanfattning på engelska. Eleven ska presentera och diskutera sitt arbete samt ge respons på andra gymnasiearbeten.

Skolverket har som stöd till lärarna tagit fram ett introduktionsmaterial till gymnasiearbetet som bl.a. innehåller bedömningsstöd och exempel på hur gymnasiearbeten kan genomföras. Stödet är utformat på programnivå, dvs. det finns stöd som är anpassat för de olika programmen (skolverket.se).

Pågående arbete

Införandet av ämnesbetyg påverkar ämnena i gymnasieskolan

Den 23 februari 2022 beslutade riksdagen om ändringar i skollagen som innebär att ämnesbetyg ska ersätta kursbetyg i gymnasieskolan (prop. 2021/22:36, bet. 2021/22:UbU7, rskr. 2021/22:156). Bestämmelserna om ämnesbetyg trädde i kraft den 15 juli 2022 men ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. I modellen för ämnesbetyg är en bärande tanke att ämnesbetyget ska återspegla elevens kunskaper i ämnet så långt som eleven läst. Ett ämnesbetyg kan alltså omfatta en eller flera nivåer i ämnet (prop. 2021/22:36 s. 93).

Övergången till ämnesbetyg medför bl.a. behov av vissa justeringar i hur gymnasieskolans ämnen är konstruerade och uppdelade och hur ämnes-

planerna är utformade. Skolverket har haft i uppdrag att förbereda för övergången. Myndigheten lämnade den 16 september 2022 in en delredovisning av uppdraget (U2022/03034). Redovisningen innehöll bl.a. remitterade förslag till ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena och programstrukturer för gymnasieskolans nationella program. Regeringen beslutade i november 2023 om nya ämnesplaner för de nio gymnasiegemensamma ämnena i gymnasieskolan (förordningen om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena) och ändringar i gymnasieförordningen (SFS 2023:654). Skolverket beslutade om resterande ämnesplaner och andra föreskrifter under 2024. Utöver anpassningar till ämnesbetyg har Skolverket vid revideringen sett över gymnasieskolans ämnen utifrån behov av innehållsliga förändringar (skolverket.se).

I Skolverkets slutredovisning av uppdraget om införande av ämnesbetyg från den 10 januari 2025 redogör myndigheten för förändringarna av ämnen och program och för hur översynen av ämnen har gått till. Enligt rapporten anlätade myndigheten ett stort antal experter för uppdraget, bl.a. forskare, lärare och branschrepresentanter som tillsammans med ansvariga undervisningsråd genomförde översynen av ämnen och program. Skolverket har också bjudit in en rad intressenter för samråd. Utöver de nationella programråden för yrkesutbildning på gymnasial nivå och rådet för de högskoleförberedande programmen handlar det om huvudmän, skolchefer, rektorer, lärare, studie- och yrkesvägledare, administratörer, systemleverantörer och elever. Skolverket har även samlat in synpunkter från myndighetens referensskolor och haft samråd med olika myndigheter och organisationer, t.ex. lärarnas och skolläraernas fackförbund, elevorganisationer, Universitets- och högskolerådet samt lärosäten som anordnar lärarutbildning. Förslagen till förändringar av program och ämnen har vidare remitterats i flera omgångar. Under remissperioden fanns de tillgängliga för alla intresserade på Skolverkets webbplats. Totalt tog Skolverket emot över 1 000 remissvar från myndigheter, kommuner, regioner, organisationer, branscher, lärargrupper och enskilda individer (Skolverket, dnr 2020:1822, 2025).

Om det borttagna ämnet makt, normer och kön

Vid översynen av gymnasieskolans ämnesplaner såg Skolverket behov av att införa ett antal nya ämnen, bland dessa ett valbart ämne som benämndes makt, normer och kön. Ämnesplanen beslutades under våren 2024. Efter kritik mot förslaget har dock myndigheten beslutat sig för att ta bort ämnet. Detta meddelades i ett pressmeddelande den 13 september 2024. I samma pressmeddelande berättar Skolverkets generaldirektör att han önskar en fördjupad dialog med skolans företrädare om behovet av ett sådant ämne och en bredare dialog med forskarsamhället om hur ämnet i så fall bör utformas (skolverket.se).

Uppdrag om hur ämnen och ämnesplaner tas fram

Skolverket fick den 24 oktober 2024 i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar med att utveckla de ämnen och ämnesplaner i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan som myndigheten får utfärda föreskrifter om (U2024/02402). Skolverket skulle i redovisningen synliggöra på vilka grunder och med vilken relevans nya ämnen och nivåer i ämnen tas fram samt på vilka grunder de får ett visst innehåll. I uppdraget ingick även att redovisa statistik över vilka kurser som läses inom programfördjupningen på respektive nationellt program i gymnasieskolan. Skolverket skulle i sin redovisning särskilt belysa på vilket sätt de ämnen och nivåer i ämnen som erbjuds inom programmen är relevanta för utbildningen och hur ämnena och nivåerna i ämnena stämmer överens med programmets examensmål respektive programmål.

Den del av uppdraget som handlade om statistik över vilka kurser som läses inom programfördjupningen på respektive nationellt program i gymnasieskolan redovisades den 15 januari 2025 (Kurser som läses på nationella program inom programfördjupningen, Skolverket, 2025). Det är enligt Skolverket en stor variation mellan de nationella programmen i hur stor andel av kurserna inom programfördjupningen som används. Kartläggningen indikerar enligt Skolverket att utbudet i praktiken är betydligt smalare än vad som är möjligt utifrån Skolverkets föreskrifter. I redovisningen presenteras bl.a. de vanligaste kurserna och samtliga kurser som lästs inom programfördjupningen på varje program.

Den del av uppdraget som handlade om hur ämnen och ämnesplaner tas fram redovisades till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) den 13 februari 2025 (Redovisning av uppdrag om nya ämnen och nivåer i ämnen i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan, Skolverket, 2025). Av redovisningen framgår bl.a. att Skolverket i arbetet med utveckling av ämnesplaner och andra läroplansanknutna styrdokument följer en fastställd process för framtagande av styrdokument som ska säkerställa systematik i arbetet och att styrdokumentet motsvarar de krav som ställs på gymnasial utbildning.

Uppdrag om översyn av examensmål

Av examensmålen för de olika nationella programmen i gymnasieskolan framgår, som nämns ovan, även målen för gymnasiearbetet. Skolverket fick i april 2024 ett regeringsuppdrag att göra en översyn av examensmålen i gymnasieskolan (U2024/01246). Examensmålen ska enligt uppdraget bättre avspejla bl.a. den tekniska utvecklingen och anpassas till läroplaner och ämnesplaner. Vid genomförandet av uppdraget ska myndigheten hämta in kunskaper och erfarenheter från de nationella programråden och Skolverkets råd för de högskoleförberedande programmen. Vid framtagandet av förslagen ska hänsyn tas till kvalifikationer som fastställts i förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande. Förslagen ska betona

målen för vilka kunskaper de högskoleförberedande programmen ska resultera i och målen för vilka kunskaper och färdigheter yrkesprogrammen ska resultera i. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 31 mars 2025.

Utredningen om en tydligare kunskapsinriktning i läroplanerna

En särskild utredare fick i december 2023 i uppdrag att föreslå ändringar i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet i syfte att skapa bättre förutsättningar för elevers lärande och kunskapsutveckling (dir. 2023:173). Detta ska uppnås genom en tydlig kunskapsinriktning med fokus på fakta och ämneskunskaper och bättre anpassning efter barns kognitiva utveckling och skilda förutsättningar. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2025.

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkandena om särskilda kunskapsområden och framtagande av nya ämnen vill utskottet inledningsvis framhålla att grundskolans ämnen och de gymnasiegemensamma ämnena räknas upp i skollagen. Det är alltså riksdagen som beslutar vilka dessa ämnen är. Av skollagen framgår också att det ska ingå ett gymnasiearbete i utbildningen på de nationella programmen. Utskottet vill dock uppmärksamma att det är regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, som beslutar om andra ämnen och om innehållet i alla skolans kursplaner och ämnesplaner. Detsamma gäller examensmålen, där målen för gymnasiearbetet ingår.

Utskottet kan vidare konstatera att det följer av Skolverkets instruktion att myndigheten kontinuerligt ska bedöma behovet av utveckling av de styrdokument som regeringen beslutar om och vid behov också föreslå ändringar. Skolverket ansvarar också enligt instruktionen för att utforma och kontinuerligt utveckla de styrdokument som myndigheten beslutar om. Utskottet kan konstatera att Skolverket i sitt arbete med styrdokumenterna bl.a. tar hjälp av ämnesexperter, nationella programråd för gymnasial yrkesutbildning, rådet för de högskoleförberedande programmen och olika referensgrupper. Myndigheten hämtar också in synpunkter från många intressenter, bl.a. lärare, rektorer, andra myndigheter, forskare och olika representanter för arbetslivet. Förslag till ändringar remitteras och läggs ut på Skolverkets webbplats för synpunkter även från andra än remissinstanser. Utskottet kan vidare konstatera att det framgår av Skolverkets instruktion att myndigheten ska beakta att utbildningen i skolväsendet ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Utskottet vill också hänvisa till att Skolverket den 13 februari 2025 redovisade ett regeringsuppdrag om hur myndigheten arbetar med att utveckla de ämnen och ämnesplaner i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan som myndigheten beslutar om (U2024/02402).

För gymnasieskolans del har det nyligen genomförts en översyn av ämnen och ämnesplaner i samband med övergången till ämnesbetyg där även ämnesinnehållet i viss utsträckning sågs över och ämnesplanerna uppdaterades för att fungera i samtiden. Det rör sig om mer än 500 ämnesplaner. De nya ämnesplanerna träder i kraft till höstterminen 2025. När det gäller grundskolans läroplaner och kursplaner har en pågående utredning i uppdrag att föreslå ändringar i syfte att skapa bättre förutsättningar för elevers lärande och kunskapsutveckling. Även om fokus för utredningen är de obligatoriska skolformerna noterar utskottet att utredningen också kan föreslå en vidare hantering av styrdokumentet för gymnasieskolan. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2025. Skolverket har även i uppdrag att se över examensmålen där målen för gymnasiearbetet ingår. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2025.

Utskottet finner därmed inga skäl för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandena om särskilda kunskapsområden eller om framtagande av nya ämnen och avstyrker mot bakgrund av gällande bestämmelser och pågående arbete motionerna 2024/25:1446 (SD) yrkandena 9–11, 2024/25:1447 (SD) yrkande 13, 2024/25:1536 (M), 2024/25:1705 (S) yrkande 4, 2024/25:1830 (M), 2024/25:2079 (KD) yrkande 1, 2024/25:2595 (M) yrkandena 2 och 3 och 2024/25:3070 (S) yrkande 53.

I fråga om estetiska ämnen i gymnasieskolan konstaterar utskottet att riksdagen våren 2018 avslög regeringens förslag om att införa ett gymnasiegemensamt och obligatoriskt estetiskt ämne på de nationella programmen (prop. 2017/18:184, bet. 2017/18:UbU30, rskr. 2017/18:429). Utskottet gör ingen annan bedömning nu. Utskottet kan också konstatera att riksdagen under innevarande valperiod avslagit yrkanden om estetiska ämnen (bet. 2022/23:UbU8 och bet. 2023/24:UbU12). Utskottet påminner också i sammanhanget om att estetiska ämnen är obligatoriska i grundskolan och att eleverna i gymnasieskolan har rätt att välja att läsa estetiska ämnen inom ramen för sitt individuella val. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2024/25:1856 (M) och 2024/25:3217 (MP) yrkandena 39 och 40.

Studie- och yrkesvägledning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om studie- och yrkesvägledning i skolväsendet.

Jämför reservation 8 (SD) och 9 (C).

Motionerna

Enligt partimotion 2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 30 behöver eleverna bättre information för att göra rätt val till gymnasieskolan. Genom bättre vägledning och medvetna studie- och yrkesval, minskar risken

för avhopp från utbildningar. Skolinspektionens kvalitetsgranskning 2019 pekar dock enligt motionen på stora brister i gymnasieskolornas studie- och yrkesvägledning, bl.a. att den inte anpassas tillräckligt utifrån en föränderlig arbetsmarknad. Motionärerna anser att eleverna behöver mer transparent information om jobbchanserna efter studier.

I motion 2024/25:661 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) yrkande 1 framför motionärerna att regeringen bör se över det nuvarande regelverket för studie- och yrkesvägledning i skolorna, med målet att skapa ett tydligare och mer enhetligt ramverk som säkerställer hög kvalitet och tillgänglighet för alla elever. I yrkande 2 framför motionärerna att det bör tas fram nationella riktlinjer som tydliggör kompetenskraven för personalen inom studie- och yrkesvägledningen. Det finns enligt motionen stora fördelar med att säkerställa att tillgängligheten och kvaliteten på studie- och yrkesvägledning håller samma höga nivå över hela landet.

Bakgrund och gällande rätt

Bestämmelser om studie- och yrkesvägledning

Studie- och yrkesvägledning inom skolväsendet är huvudmannens ansvar. Enligt skollagen ska elever i alla skolformer, utom förskolan och förskoleklassen, ha tillgång till personal med sådan kompetens att behovet av vägledning inför val av framtida utbildning och yrke kan tillgodoses. Även personer som ska påbörja en utbildning inom skolväsendet ska ha tillgång till vägledning (2 kap. 29 § skollagen). Hemkommunen är skyldig att se till att en person som avser att påbörja kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå eller anpassad utbildning på grundläggande nivå eller utbildning i svenska för invandrare erbjuds studie- och yrkesvägledning (20 kap. 10 a och 30 §§ skollagen).

Enbart den som har en utbildning avsedd för studie- och yrkesvägledning kan få anställning utan tidsbegränsning (2 kap. 30 § skollagen). Utbildningen till studie- och yrkesvägledare omfattar 180 högskolepoäng och leder till en yrkesexamen. Av examensordningen följer krav för examen, bl.a. att studenten ska ha genomfört en handledd praktik (högskoleförordningen [1993:100], bil. 2).

Skolverket har gett ut allmänna råd med kommentarer om studie- och yrkesvägledning i skola och vuxenutbildning (SKOLFS 2013:180). Råden utgår från bestämmelser i skollagen och läroplanerna och ska fungera som ett stöd för planering och genomförande av studie- och yrkesvägledningen så att den är likvärdig och håller hög kvalitet.

Rektorn har i samtliga berörda skolformer ansvaret för hur arbetet med studie- och yrkesvägledningen organiseras. Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet framgår att rektorn har ett ansvar för att samverka med skolor och arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter inför valet av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Eleverna ska få underlag för att välja fortsatt utbildning. Varje elev ska kunna

granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. Detta förutsätter bl.a. att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt. Läraren ska bl.a. medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor och med organisationer, företag och andra som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, och vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser. Alla som arbetar i skolan ska enligt läroplanen också bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund (förordningen [SKOLF 2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet).

Pågående arbete

Den 30 november 2017 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda och föreslå åtgärder för att ge alla elever inom skolväsendet möjlighet att göra väl övervägda utbildnings- och yrkesval utifrån goda kunskaper om arbetsliv och utbildningsvägar. I uppdraget ingick frågan om hur studie- och yrkesvägledarens roll kan stärkas och i högre grad integreras i verksamheten samt hur nätbaserade och interaktiva studie- och yrkesvägledningstjänster används och kan utvecklas (dir. 2017:116). I januari 2019 lämnade utredningen betänkandet Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle (SOU 2019:4). Skolverket fick sedan i regleringsbrevet för 2020 i uppdrag att se över och utveckla digitala verktyg för studie- och yrkesvägledning. Skolverket redovisade uppdraget den 16 januari 2024 och myndigheten har utvecklat och lanserat tolv digitala verktyg för studie- och yrkesvägledning på webbplatsen Utbildningsguiden. Målgrupperna för insatsen är elever som ska välja grund- eller gymnasieskola, vårdnadshavare som söker förskola eller skola för sitt barn, vuxna som söker efter utbildning eller yrke samt studie- och yrkesvägledare (Skolverket, dnr 2020:314, 2024). Regeringen bedömer att de digitala verktygen kommer att underlätta och förbättra såväl studie- och yrkesvägledningens arbete som målgruppernas möjlighet till val av utbildning (prop. 2024/25:1 utg.omr.16).

Skolverket har utöver de digitala verktygen även annat stöd för studie- och yrkesvägledning inom skolväsendet på sin webbplats. Där finns det olika utbildningsmoduler för kompetensutveckling. Modulerna behandlar t.ex. hur man kan öka elevernas motivation för skolan och rusta dem för kommande studie- och yrkesval. Därutöver har Skolverket bl.a. publicerat rapporten Styrning och organisation av den breda studie- och yrkesvägledningen (2017) och kunskapsöversikten Att välja för framtiden – skolans stöd genom vägledning och lärande (2020).

Riksdagen har tidigare tillkännagett för regeringen att den ska låta ta fram och uppdatera en digital studie- och yrkesvägledningsplattform och att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad integreras i skolans verksamhet (bet. 2016/17:UbU18 punkt 7, rskr. 2016/17:251). I budgetpropositionen för 2025 meddelade regeringen att tillkännagivandet med ovan beskrivna insatser ska anses vara slutbehandlat (prop. 2024/25:1 utg.omr.16). Av utbildningsutskottets yttrande framgick att utskottet ställde sig bakom regeringens bedömning och att de angivna åtgärder som vidtagits kan leda till att studie- och yrkesvägledningen som helhet stärks (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16, bet. 2024/25:UbU1, rskr. 2024/25:110).

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkandena om att på olika sätt höja kvaliteten i studie- och yrkesvägledningen i skolan vill utskottet inledningsvis betona vikten av att studie- och yrkesvägledningen håller en god kvalitet och att elever i alla skolformer får adekvat information inför sina utbildningsval. Med väl underbyggda utbildningsval minskar risken för avhopp och felval, och fler unga kan gå vidare till högre studier eller arbete. Studie- och yrkesvägledningen är också viktig för att åstadkomma en bättre balans mellan utbud av utbildning och efterfrågan på arbetsmarknaden. Utskottet kan konstatera att bestämmelser om studie- och yrkesvägledning finns i såväl skollagen som skolförordningar och läroplaner. För att studie- och yrkesvägledningen ska vara likvärdig och av hög kvalitet har Skolverket också gett ut allmänna råd med kommentarer om arbetet med studie- och yrkesvägledning i skola och vuxenutbildning, liksom annat stödmaterial.

Utskottet kan vidare konstatera att riksdagens tidigare tillkännagivande om att ta fram och uppdatera en digital studie- och yrkesvägledningsplattform och om att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad integreras i skolans verksamhet nu har slutbehandlats (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16, bet. 2024/25:UbU1, rskr. 2024/25:110). Av utbildningsutskottets yttrande framgick att utskottet ställde sig bakom regeringens bedömning och att de åtgärder som vidtagits kan leda till att vägledningen som helhet stärks (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16, bet. 2024/25:UbU1, rskr. 2024/25:110).

Därmed ser utskottet inga skäl för riksdagen att vidta åtgärder med anledning av yrkandena och avstyrker motionerna 2024/25:3161 (C) yrkande 30 och 2024/25:661 (SD) yrkandena 1 och 2.

Vissa studievägar i gymnasieskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förändringar av gymnasieskolans utbildningar.

Jämför reservation 10 (C).

Motionerna

I partimotion 2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 34 vill motionärerna att möjligheterna till kombinerade utbildningar i gymnasieskolan ska öka för att locka fler ungdomar att välja yrkesförberedande utbildningar, utan att dörren stängs för vidare studier. Enligt motionärerna ska sådana specialutformade utbildningar kunna omfatta upp till 3 500 poäng och leda såväl till en yrkesexamen som till särskild behörighet till vissa högskoleutbildningar.

I motion 2024/25:1841 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) föreslås en översyn av de gymnasieutbildningar som finns för OS- och elitidrottsutövare. Det finns enligt motionärerna ett antal problem med både nationellt godkända idrottsutbildningar och riksidrottsgymnasier, bl.a. i fråga om att utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri för elever och vårdnadshavare.

Bakgrund och gällande rätt

Om olika utbildningar i gymnasieskolan

Yrkesprogram och högskoleförberedande program

I gymnasieskolan finns i dag två typer av nationella program – yrkesprogram och högskoleförberedande program (16 kap. 2 § skollagen). Yrkesprogrammen är tolv till antalet och de högskoleförberedande programmen sex (bil. 1 till skollagen). För varje nationellt program ska det finnas examensmål som innehåller mål för programmet i fråga (16 kap. 6 § skollagen). Det får finnas olika inriktningar på ett program (16 kap. 7–10 §§ skollagen). Utbildningen på ett högskoleförberedande program leder till en högskoleförberedande examen och utbildningen på ett yrkesprogram till en yrkesexamen (16 kap. 26 § skollagen). Från samtliga nationella program kan man få grundläggande behörighet till högskolestudier (16 kap. 3 och 4 §§ skollagen och bil. 2 till skollagen). En elev som går ett yrkesprogram kan, om det erbjuds, göra det som lärling. Utbildningen är då i huvudsak förlagd till en eller flera arbetsplatser (16 kap. 11 § skollagen).

Utbildningen på ett nationellt program i gymnasieskolan är treårig, dvs. den fördelas på tre läsår. Huvudmannen får dock besluta att utbildningen får fördelas på längre tid. Efter tillstånd från Skolverket kan utbildningen också vara kortare (16 kap. 15 § skollagen). Omfattningen av studierna anges i gymnasiepoäng. Men det finns också en minsta garanterad undervisningstid

som för gymnasieskolans del anges för utbildningen som helhet, inte som i grundskolan per ämne. De högskoleförberedande programmen omfattar 2 500 gymnasiepoäng. På yrkesprogrammen kan studieomfattningen variera mellan 2 500 och 2 800 gymnasiepoäng (16 kap. 19 och 20 §§ skollagen och bil. 2 till samma lag).

Under vissa förutsättningar kan en elev i gymnasieskolan läsa ett s.k. utökad program (4 kap. 24 § gymnasieförordningen). Det förekommer även att skolan erbjuder färdiga paket med ämnen som kan väljas till som utökad program. Det gäller exempelvis för en del utbildningar inom teknikprogrammet och industri-tekniska programmet som certifierats inom teknikcollege (teknikcollege.se).

Andra utbildningar i gymnasieskolan

Vid sidan om de nationella programmen och inriktningarna finns det utbildningar i gymnasieskolan som på olika sätt avviker från befintliga nationella program, t.ex. särskilda varianter av de nationella programmen. Att en utbildning utgör en särskild variant innebär att avvikelserna från ett nationellt program ska omfatta minst 300 gymnasiepoäng. Utbildningen ska ha en tydlig egen identitet, men den ska i huvudsak rymmas inom examensmålet för ett program (5 kap. 1–8 §§ gymnasieförordningen). Skolverket beslutar om särskilda varianter och om avvikelser från struktur, innehåll och examensmål för utbildningar på nationella program (16 kap. 9 och 13 §§ skollagen, 5 kap. gymnasieförordningen samt förordningen [SKOLFS 2010:14] om examensmål för gymnasieskolans nationella program).

Bland avvikelserna återfinns, vid sidan om särskilda varianter, olika typer av riksrekryterande utbildningar, såsom idrottsutbildningar (se nedan), utbildningar med egna examensmål och spetsutbildningar inom olika områden (5 kap. gymnasieförordningen). En riksrekryterande utbildning är en utbildning som sökande från hela landet ska tas emot till i första hand (1 kap. 3 § gymnasieförordningen).

Inom gymnasieskolan finns det även en ettårig påbyggnadsutbildning för den som vill bli gymnasieingenjör. Den benämns vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år och riktar sig till elever som har examen från teknikprogrammet (17 a kap. skollagen).

För de elever som inte är behöriga till ett nationellt program finns det i dag fyra olika introduktionsprogram: individuellt alternativ, programinriktat val, språkinträdning och yrkesinträdning. Programmen har delvis olika syfte och målgrupp. Det finns ingen angiven tidslängd för utbildningen motsvarande den för nationella program, men elever som går på introduktionsprogrammen ska ha en minsta garanterad undervisningstid på 23 timmar i veckan (17 kap. skollagen).

Komplettera för behörighet till högskolestudier inom komvux

Förutom grundläggande behörighet till högskoleutbildning som i dag finns inbyggd i programstrukturen för alla gymnasieskolans nationella program kräver många högre utbildningar på grundnivå dessutom att man har

ytterligare förkunskaper, en s.k. särskild behörighet. Det kan exempelvis handla om godkända betyg på högre nivå i ämnena matematik eller samhällskunskap eller godkända betyg i ett eller flera naturvetenskapliga ämnen. Om ett ämne som ger särskild behörighet till en viss utbildning inte finns i den valda studievägen i gymnasieskolan kan det ändå finnas möjligheter att läsa ämnet i fråga inom utrymmet för det individuella valet eller som utökat program. Efter avslutade gymnasiestudier har vuxna som saknar grundläggande eller särskild behörighet i sin gymnasieutbildning under vissa förutsättningar rätt att läsa in behörigheten inom komvux (20 kap. 19–19e §§ skollagen).

Utredning om yrkesinriktning på högskoleförberedande program

Utredningen om fler vägar till arbetslivet (U 2022:03) har på uppdrag av regeringen undersökt hur elever som väljer ett högskoleförberedande program men som vill arbeta direkt efter gymnasieskolan även skulle kunna erbjudas en yrkesutbildning. Utredningen konstaterar bl.a. att det finns ett behov av arbetskraft med gymnasial yrkesutbildning, och att det samtidigt finns elever som skulle kunna vara i målgruppen för en mer yrkesinriktad gymnasieutbildning men som väljer ett högskoleförberedande program. Utredningen anser att lämpligheten att erbjuda yrkesämnen inom högskoleförberedande program bör prövas genom en försöksverksamhet. Utredningens betänkande Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74) har remitterats och remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 22 maj 2025.

Idrottsutbildningar i gymnasieskolan

Två typer av idrottsutbildningar

För den elev som vill kombinera sin gymnasieutbildning med en elitidrottsutbildning finns det i dag två typer av idrottsutbildningar inom gymnasieskolan: riksidrottsgymnasium (RIG) och nationellt godkänd idrottsutbildning (NIU). Utbildningarna erbjuds inom ramen för nationella program men vissa avvikelser från programmen tillåts (4 kap. 23 § och 5 kap. 31 § gymnasieförordningen). I idrottsutbildningarna ingår ämnena specialidrott och tränings- och tävlingslära. För att en huvudman ska få bedriva en idrottsutbildning ska utbildningen uppfylla de krav för ett riksidrottsgymnasium eller en nationellt godkänd idrottsutbildning som anges i 5 kap. gymnasieförordningen.

Riksidrottsgymnasierna är riksrekryterande, dvs. en elev som söker kan tas emot i första hand, oavsett var i landet hon eller han kommer ifrån. Det krävs bl.a. att det finns ett nationellt intresse av att tillgodose elitidrottens krav och det ställs särskilda krav på gemensam träning för riksidrottsgymnasier. En kommun eller en enskild huvudman får ansöka om att anordna idrottsutbildning vid ett riksidrottsgymnasium. Skolverket får efter förslag från Sveriges Riksidrottsförbund besluta om var utbildningarna får anordnas och om antalet utbildningsplatser. Beslutet ska gälla för tre antagningsomgångar

och ska innehålla uppgifter om det belopp hemkommunen ska betala i interkommunal ersättning för de olika program som huvudmannen erbjuder elever som går på en sådan utbildning (5 kap. 23–25 §§ gymnasieförordningen).

En utbildning får godkännas som en nationell idrottsutbildning om den har en tydlig elitidrottskaraktär och ett etablerat samarbete med ett specialidrottsförbund som är relevant för utbildningen. Utbildningarna är lokala eller regionala och ska tillstyrkas av specialidrottsförbundet. En kommun eller en enskild huvudman får ansöka om nationellt godkänd idrottsutbildning hos Skolverket. Skolverket beslutar om var nationella idrottsutbildningar får anordnas och hur många platser dessa utbildningar får omfatta. Av beslutet ska det framgå vid vilken eller vilka skolenheter utbildningen ska anordnas. Beslutet ska gälla för fyra antagningsomgångar (5 kap. 27–29 §§ gymnasieförordningen).

Kostnader för idrottsutbildningar

Statsbidrag lämnas till riksidrottsgymnasier medan kommunerna står för kostnaden för nationellt godkända idrottsutbildningar. Det som är gemensamt för utbildning vid både riksidrottsgymnasier och nationellt godkända utbildningar, i fråga om finansieringen, är att en kommun som på ett nationellt program i gymnasieskolan har antagit en elev som inte är hemmahörande i kommunen, eller samverkansområdet, ska få interkommunal ersättning, dvs. ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun (16 kap. 50 § skollagen). Om en elev går en utbildning i en fristående skola ska elevens hemkommun lämna bidrag till skolans huvudman (16 kap. 52 § skollagen). Principerna för hur ersättningen, respektive bidraget ska beräknas skiljer sig dock åt beroende av om det rör sig om ett riksidrottsgymnasium eller en nationellt godkänd idrottsutbildning och om eleven antagits i första hand eller andra hand. Huvudmän som anordnar riksidrottsgymnasium får som nämnts också tillskott i form av statsbidrag. Av en promemoria från Utbildningsdepartementet framgår bl.a. att det har skett en utveckling där de stora lagidrotterna som fotboll och ishockey enbart bedrivs som nationellt godkända idrottsutbildningar för att ungdomar ska kunna stanna i den lokala eller regionala elitklubben. Detta gör att kommunernas kostnader för nationellt godkända idrottsutbildningar har ökat alltmer över tid, medan statsbidrag i huvudsak betalas ut till utbildningar med vissa, företrädesvis individuella, idrotter (U2020/04134).

Gymnasieelever kan få bidrag till inackordering om de behöver bo och studera på en annan ort. Regelverket skiljer sig åt beroende av om det är en riksrekryterande utbildning eller inte och om huvudmannen är enskild eller offentlig. Elevens hemkommun ansvarar för stödet till elever i kommunala skolor enligt 15 kap. 32 § skollagen och Centrala studiestödsnämnden ansvarar för stödet till elever som går på en fristående skola (2 kap. 2 § studiestödslagen [1999:1395] och 2 kap. 1 och 2 §§ studiestödsförordningen [2000:655]).

När det gäller kostnader för t.ex. utrustning eller annat som krävs i en idrottsutbildning gäller enligt skollagen att utbildningen i gymnasieskolan och

anpassade gymnasieskolan som huvudregel ska vara avgiftsfri för elever och vårdnadshavare, även om det får förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad (15 kap. 17 och 18 §§ och 18 kap. 17 och 18 §§). I den ovan nämnda promemorian betonas att elitidrott i vissa fall är förenat med betydande kostnader. Det kan t.ex. handla om att elever måste ha en egen häst eller en egen motorcykel eller om kostnader för träningsläger. I promemorian finns det också förslag till ändringar av bestämmelserna om avgifter (U2020/04134).

Tillkännagivande om idrottsutbildningar

Riksdagen har tidigare tillkännagett för regeringen att den bör utreda möjligheterna att införa särskilda regleringar av idrottsgymnasier som möter olika idrotters behov och förutsättningar och som möjliggör kombinationen elitidrott och gymnasiestudier (bet. 2018/19:UbU17, rskr. 2018/19:269). Som nämns ovan har Utbildningsdepartementet remitterat en promemoria med förslag till ändringar i regelverket för de nationellt godkända idrottsutbildningarna och riksidrottsgymnasierna (U2020/04134). Frågan bereds inom Regeringskansliet och regeringens avsikt är att återkomma till riksdagen så snart som möjligt. Tillkännagivandet är enligt regeringen inte slutbehandlat (skr. 2023/24:75 s. 319).

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkandet om att införa kombinerade utbildningar som kan leda till såväl en yrkesexamen som särskild behörighet till högskolestudier vill utskottet hänvisa till att dagens yrkesprogram utöver att förbereda för ett yrkesområde också ger grundläggande behörighet till högskolestudier som påbörjas på grundnivå. Det öppnar dörren för flera högskoleutbildningar. Utskottet vill också hänvisa till att det redan i dag finns vissa möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa ämnen som ger särskild behörighet till en högskoleutbildning inom ramen för programmet eller som utökad program. Inom komvux har vuxna också rätt att komplettera sin utbildning med ämnen som ger behörighet. Vidare kan utskottet i sammanhanget konstatera att Utredningen om fler vägar till arbetslivet har undersökt möjligheter till yrkesinslag på högskoleförberedande program. Utredningen lämnade förslag om en försöksverksamhet i sitt betänkande i november 2024 och betänkandet (SOU 2024:74) bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Mot bakgrund av ovanstående ser inte utskottet skäl att föreslå några åtgärder med anledning av yrkandet om kombinerade utbildningar och avstyrker därmed motion 2024/25:3161 (C) yrkande 34.

När det gäller yrkandet om en översyn av idrottsutbildningar i gymnasieskolan kan utskottet konstatera att det finns ett tillkännagivande i frågan som ännu inte är slutbehandlat (bet. 2018/19:UbU17, rskr. 2018/19:269). Regeringen har aviserat att den avser att återkomma i frågan (skr. 2023/24:75 s. 319). Därmed avstyrker utskottet motion 2024/25:1841 (M).

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2 rör främst samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se betänkandena 2022/23:UbU8, 2023/24:UbU9, 2023/24:UbU10 och 2023/24:UbU12. Utskottet avstyrker därför dessa motionsyrkanden. Tidigare ståndpunkter framgår av de nämnda betänkandena.

Reservationer

1. Utbildningens dimensionering, punkt 1 (S)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Aylin Nouri (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 55.

Ställningstagande

Det finns i dag ett kompetensgap mellan utbudet av gymnasiekurser och vilken arbetskraft som efterfrågas på arbetsmarknaden. Det innebär att det utbildas för få inom vissa sektorer där företag skriker efter arbetskraft samtidigt som det utbildas för många inom andra områden. Många unga som fullgjort sin gymnasieutbildning får därför inte jobb inom den sektor som de utbildat sig för. Den socialdemokratiskt ledda regeringen tog avgörande steg för att dimensionera gymnasiala utbildningar för att bättre matcha behovet av kompetens. En princip infördes i skollagen som innebär att arbetsmarknadens behov ska vägas in när huvudmän, oavsett om de är offentliga eller enskilda, bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa.

Vi menar att regeringen aktivt behöver följa upp den nya lagstiftningen och se till att den implementeras över hela landet. Arbetet med att förbättra matchningen av gymnasieutbildningar behöver därutöver fortsätta. På sikt behöver statens styrning och dimensioneringen av gymnasieskolans olika program öka. Det behövs tydligare ramar för såväl offentliga som enskilda huvudmän som tar hänsyn till både elevers efterfrågan och arbetsmarknadens behov av kompetens.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

2. Gymnasial yrkesutbildning, punkt 2 (S)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Aylin Nouri (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 56 och
avslår motion
2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 32, 33 och 35.

Ställningstagande

En faktor som leder till en starkare arbetsmarknadsanknytning är inslag av yrkesutbildning på introduktionsprogram. Den socialdemokratiskt ledda regeringen införde nationella och påbyggnadsbara yrkespaket där elever kan tillgodogöra sig delar av ett gymnasialt yrkesprogram. Redan i dag finns därmed möjligheten att läsa yrkespaket via introduktionsprogram för den som inte är behörig till ett nationellt program. Paketerna kan byggas ut till en fullständig gymnasieexamen, även senare i livet och via komvux. Kvaliteten och genomströmningen på gymnasieskolans introduktionsprogram behöver stärkas och ytterligare satsningar behövs för att stärka elevernas yrkeskunnande. Vi ser att yrkespaketerna behöver fortsätta att utvecklas som studieväg som leder till jobb. Utbudet av yrkespaket behöver fortsätta att byggas ut i samverkan med branscherna.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

3. Gymnasial yrkesutbildning, punkt 2 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 32, 33 och 35 samt
avslår motion
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 56.

Ställningstagande

Fler ungdomar behöver få möjlighet att gå en yrkesutbildning i gymnasieskolan. Det måste gå att få en yrkesutbildning som leder till jobb oavsett var man bor. Efterfrågan på yrkesutbildad arbetskraft ökar i hela landet samtidigt som många klassrum där yrkesutbildning bedrivs står halvtomma. Yrkesutbildningarna leder ofta till stabila jobb med goda karriärmöjligheter och bra ingångslöner. De är också viktiga för tillväxten. Det gäller inte minst för de

små och medelstora företagen, som ofta saknar kompetent arbetskraft. Yrkesutbildning är bra för den enskilde och för Sveriges konkurrenskraft. Statusen borde därför vara hög.

Vi ser i dag branscher som skriker efter kompetent arbetskraft, t.ex. slakteri- och energibranscherna. Bara inom de närmaste åren förväntar sig energibranschen att så många som 8 000 tekniker och ingenjörer behöver rekryteras. För att stärka yrkesutbildningarna och kopplingen mellan dessa och arbetsmarknaden bör de s.k. branschskolorna, som utformas i nära samarbete med branschen och där olika yrkesutbildningar samlas under samma tak, återinföras. På så sätt kan elever erbjudas specialistutbildningar som det inte finns möjlighet att organisera lokalt. Fack och arbetsgivare är tydliga med att branschskolorna behövs. Därför bör de återinföras, särskilt inom de sektorer där kompetensbristen är som störst.

Vidare bör möjligheterna att införa nationella och regionala branschråd som har avgörande inflytande över den gymnasiala yrkesutbildningens utbud och utformning utredas. De nationella programråden bör göras om till nationella branschråd som fungerar som särskilda beslutsorgan inom Skolverket. Rådens ledamöter ska vara arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanter från relevanta organisationer. Branschråden bör ha avgörande inflytande över yrkesutbildningarna och fatta beslut i frågor som rör yrkesprogrammets innehåll, programstruktur, examensmål och yrkesutgångar. De bör också kunna besluta om yrkespaket, dimensionering och urvalskriterier för regionalt yrkesvux samt involveras i de nationella och regionala planeringsunderlagen för gymnasial utbildning.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

4. Särskilda kunskapsområden, punkt 3 (S, V)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Aylin Nouri (S), Niklas Sigvardsson (S) och Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 53 och avslår motionerna

2024/25:1446 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 9 och 10,

2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13,

2024/25:1536 av Marléne Lund Kopparklint och Jennie Wernäng (båda M),

2024/25:1705 av Carina Ödebrink och Azra Muranovic (båda S) yrkande 4,

2024/25:1830 av Jennie Wernäng och Marléne Lund Kopparklint (båda M),

2024/25:2079 av Camilla Brodin och Christian Carlsson (båda KD) yrkande 1 och
2024/25:2595 av Ida Drougge (M) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Svenska gymnasieelever behöver få en bättre förståelse för arbetslivets grundläggande rättigheter och skyldigheter samt kunskaper om arbetsmiljölagsstiftning. Därför anser vi att arbetslivskunskap bör integreras i samtliga gymnasieprogram. Särskilt viktigt är det att yrkesprogrammen inkluderar branschanpassad arbetslivskunskap med fokus på arbetsmiljö. Elever på yrkesprogram går ofta direkt ut i arbetslivet efter avslutad skolgång och behöver vara väl förberedda på de specifika risker och utmaningar som kan förekomma. Genom att ha en god kännedom om säkerhetsföreskrifter, riskbedömning och ergonomi kan de själva också bidra till att skapa tryggare och säkrare arbetsplatser.

Att integrera arbetslivskunskap i gymnasieskolans utbildningar främjar alltså inte bara individens trygghet och välmående utan gynnar också arbetsgivaren. Det kan leda till minskade kostnader för arbetsolyckor och sjukskrivningar, och därmed till ett mer effektivt och hållbart arbetsliv.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

5. Särskilda kunskapsområden, punkt 3 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1446 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 9 och 10 samt

2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13 och

avslår motionerna

2024/25:1536 av Marlène Lund Kopparklint och Jennie Wernäng (båda M),

2024/25:1705 av Carina Ödebrink och Azra Muranovic (båda S) yrkande 4,

2024/25:1830 av Jennie Wernäng och Marlène Lund Kopparklint (båda M),

2024/25:2079 av Camilla Brodin och Christian Carlsson (båda KD) yrkande

1,

2024/25:2595 av Ida Drougge (M) yrkandena 2 och 3 samt

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 53.

Ställningstagande

En betydande andel av Sveriges unga saknar grundläggande kunskaper om ekonomi och juridik, vilket kan leda till en tuff start i vuxenlivet. Mellan 2011 och 2021 ökade t.ex. medianskulden bland unga vuxna från 9 500 kronor till 15 200 kronor, främst på grund av konsumtionsskulder. I grundskolans årskurs 7–9 ingår privatekonomi och konsumtion som en av tre huvudsakliga delar i ämnet hem- och konsumentkunskap. De andra två delarna är mat och matlagning och levnadsvanor. Vi anser att det är vida mer angeläget att elever får kunskaper som gör att de kan navigera rätt i privatekonomiska frågor. Regeringen borde överväga att låta privatekonomi utgöra den absoluta tyngdpunkten i hem- och konsumentkunskap i högstadiet. För gymnasieskolans del borde regeringen överväga att införa ett brett och individuellt valbart ämne som behandlar ekonomi, juridik och aktiemarknad. Under hösten 2023 undersökte Ung Privatekonomi om gymnasieelever skulle vilja läsa privatekonomi som individuellt val om det var möjligt. 63 procent svarade ja. I en tidigare undersökning angav dessutom drygt 90 procent av eleverna att de borde få lära sig om aktier och fonder i skolan.

Vidare borde regeringen överväga att se över regelverket för gymnasiearbetet på de högskoleförberedande programmen för att stärka kopplingen till högre studier samt stärka riktlinjer och strukturer för gymnasiearbetet för att tydliggöra vilka krav som ska ställas för godkänt betyg. Gymnasiearbetet är obligatoriskt på alla nationella program i gymnasieskolan och omfattar 100 gymnasiepoäng. Det kan göras individuellt eller i grupp, det finns ingen specifik kursplan och bedömningen görs med betyget E eller F. Gemensamma riktlinjer och strukturer för arbetet saknas. Dessutom är samspelet mellan gymnasieskolan och universitet och högskolor alldeles för svagt för att gymnasiearbetet ska utgöra den träning inför högre studier som det är tänkt att vara.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

6. Estetiska ämnen, punkt 4 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 39 och 40 samt avslår motion

2024/25:1856 av Kristina Axén Olin m.fl. (M).

Ställningstagande

Miljöpartiet har under många år arbetat för att kulturen ska få en stark roll i skolan. Undervisning med inslag av estetik och kreativitet kan förbättra inläring och förmåga till kritiskt tänkande. Det är viktigt att även elever från studieovana hem får tillfälle att lära känna estetiska ämnen, och därför är det nödvändigt att det är obligatoriskt. Undervisning i estetiska ämnen kan bidra till att elever mår bättre, minska deras stress och bidra till att de får en mer positiv inställning till skola och lärande. Konst och kultur är inte en yttlig utsmyckning eller enkel förströelse. Det är vägar till att förstå världen, att kunna arbeta kreativt och nyskapande med avancerade processer. Det vi lär oss i de estetiska ämnena hjälper lärandet i stort. Jag vill ge estetiska kunskaper större plats i utbildningskedjan. Det är en av förutsättningarna för det svenska musikundret.

Jag står fast vid att estetiska ämnen ska återinföras som obligatoriskt ämne på samtliga nationella program i gymnasieskolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

7. Framtagande av ämnen, punkt 5 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1446 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 11.

Ställningstagande

Utbildningen i gymnasieskolan ska liksom undervisning i övriga skolväsendet vila på vetenskap och beprövad erfarenhet. Från och med hösten 2025 var det tänkt att det valbara ämnet makt, normer och kön skulle erbjudas i gymnasieskolan. Vi anser att ämnet hämtade sitt stöd i teorier som knappast går att betrakta som vetenskapliga eller neutrala, bl.a. om intersektionalitet. Samspelet med biologin och andra relevanta perspektiv på temat kön saknades. Skolverket beslutade att dra tillbaka ämnet efter omfattande kritik. Initiativet till införandet av nämnda ämne är ett exempel på det orimliga i att Skolverket har mandat att införa nya ämnen i gymnasieskolan. Regeringen borde överväga ett förbud för Skolverket att ta fram nya gymnasieämnen som inte förankrats inom Regeringskansliet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

8. Studie- och yrkesvägledning, punkt 6 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:661 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motion

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 30.

Ställningstagande

Som elev är det viktigt att kunna göra välinformerade, strategiska och rationella utbildningsval. Valet av karriär är i stor utsträckning avhängigt av den utbildning eleven valt att gå. Det är kostsamt räknat i tid och pengar för individer och samhälle att elever påbörjar en utbildning som de senare ångrar. Det är också svårt att genomföra byten av utbildningsväg. Studie- och yrkesvägledning fyller därför en otroligt viktig funktion, som man skulle kunna beskriva som underskattad, i och med att den i dag inte styrs av nationella riktlinjer. Det finns stora fördelar med att säkerställa att tillgängligheten och kvaliteten på studie- och yrkesvägledning håller samma höga nivå över hela landet. Möjligheten för elever att göra rationella utbildningsval ska inte styras av föräldrarnas utbildningsnivå, vilket dagens mer ojämlika studie- och yrkesvägledning riskerar att leda till.

Vi anser att regeringen bör se över det nuvarande regelverket för studie- och yrkesvägledning i skolorna med målet att skapa ett tydligare och mer enhetligt ramverk som säkerställer hög kvalitet och tillgänglighet för alla elever. Regeringen bör även införa nationella riktlinjer för studie- och yrkesvägledning som tydliggör skolornas ansvar och elevernas rättigheter samt innehåller krav på studie- och yrkesvägledarnas kompetens och tillgänglighet. Att elever ska ha god tillgång till vägledning oavsett var de befinner sig i landet bör vara en del av riktlinjerna.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

9. Studie- och yrkesvägledning, punkt 6 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 30 och avslår motion

2024/25:661 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Studie- och yrkesvägledarna har en viktig roll för elevernas karriärvägledning och studieval. Jag vill att de i högre grad ska vara en länk mellan skolan och arbetslivet. Eleverna behöver bättre information för att göra rätt val inför gymnasieskolan. Med en mer aktiv karriärvägledning och kontakt med den lokala arbetsmarknaden genom hela grundutbildningen kan unga lättare få kunskap om olika karriärvägar, göra medvetna val och bryta könsnormer. Fler unga och deras föräldrar behöver också få förståelse för att yrkesutbildning är ett bra framtidsval. Jag anser att studie- och yrkesvägledningen ska ha ett ökat fokus på att ge mer transparent information om jobbchanserna efter studier.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

10. Vissa studievägar i gymnasieskolan, punkt 7 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 34 och avslår motion

2024/25:1841 av Kristina Axén Olin m.fl. (M).

Ställningstagande

Möjligheterna till kombinerade utbildningar i gymnasieskolan bör öka. Det är rimligt att det ska vara möjligt att välja specialutformade kombinerade

utbildningar med bredare ingångar som omfattar upp till 3 500 gymnasiepoäng. Dessa utbildningar ska leda till en yrkesexamen och ge särskild behörighet till vissa högskoleutbildningar. Syftet är att locka fler ungdomar att välja yrkesförberedande utbildningar utan att dörren stängs för vidare studier.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:148 av Eva Lindh (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att skolan ger elever obligatorisk kunskap om den svenska arbetsmarknadsmodellen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:485 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla gymnasieskolans program mot ekonomisk redovisning där även AI-tolkning och digitalisering är inkluderat och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:489 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om naturbruksskolorna och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:639 av Roger Hedlund och Mattias Eriksson Falk (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda lagförändringar för möjliggörande av drogtester i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:661 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en översyn av det nuvarande regelverket för studie- och yrkesvägledning i skolorna, med målet att skapa ett tydligare och mer enhetligt ramverk som säkerställer hög kvalitet och tillgänglighet för alla elever, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör införa nationella riktlinjer för studie- och yrkesvägledning som tydliggör skolornas ansvar och elevernas rättigheter, inklusive krav på vägledarnas kompetens och tillgänglighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:849 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om promoverande av företagande i utbildningssystemet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1060 av Christofer Bergenblock (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten att driva ett UF-företag ska erbjudas samtliga elever på gymnasieskolans nationella program och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1130 av Alexandra Anstrell (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att alla ungdomar ska få chansen att lära sig mer om privatekonomi än i dag och undersöka möjligheten att uppdra åt Skolverket att skapa möjligheter till än mer privatekonomi i alla skolformer och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1132 av Alexandra Anstrell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att eleverna eller deras vårdnadshavare bör få möjlighet att bekosta den individuella utrustning eller liknande som behövs för att utöva elitidrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU) ska finnas kvar och fortsatt vara viktiga för ungdomars möjlighet till elitidrottande i kombination med gymnasiestudier och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1342 av Michael Rubbestad m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta e-sport som inriktning på gymnasieutbildning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda vilka kurser som behöver införas och/eller utvecklas för att vi ska ha tillräckligt med dataspelsutvecklare samt kompetens framöver i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1381 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka unga personers kunskaper om privatekonomi och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa kompetensförsörjningen för de areella näringarna genom att anpassa utbildningarna mer efter näringarnas behov och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1446 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att reformera och utveckla lärlingsutbildningarna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att se över dimensioneringen av utbud och placeringen av gymnasieskolor och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde verka för en utökad och förtydligad studie- och yrkesvägledning i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att införa två nivåer i introduktionsprogrammet språkintröduktion på gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att införa en individuellt valbar bred kurs som behandlar ekonomi, juridik och aktiemarknad i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att se över regelverket för gymnasiearbetet i syfte att få till stånd gemensamma riktlinjer och tydligare struktur för vad som ska krävas för godkänt betyg och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga ett förbud för Skolverket att ta fram nya kurser och ämnen för gymnasiet som inte förankrats i Regeringskansliet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde överväga införande av drogtester vid misstanke om att elever är drogpåverkade, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att låta privatekonomi utgöra den absoluta tyngdpunkten i hem- och konsumentkunskap i högstadiet och tillkännager detta för regeringen.

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde överväga införande av drogtester vid misstanke om att elever är drogpåverkade, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde beakta utökad och förtydligad studie- och yrkesvägledning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1464 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga ett införande av en ny form av lärlingsanställning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1479 av Helena Gellerman (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en nationell digital plattform för gymnasieskolan där de bästa pedagogerna går igenom olika moment i gymnasieskolans läroplan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1536 av Marléne Lund Kopparklint och Jennie Wernäng (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga om privatekonomi bör införas som ämne i grund- och gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1705 av Carina Ödebrink och Azra Muranovic (båda S):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att gymnasieskolan ger elever kunskap om arbetslivet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1830 av Jennie Wernäng och Marléne Lund Kopparklint (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa privatekonomi i skolan och inte bara begreppskunskap och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1841 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de olika gymnasieutbildningar som finns för OS- och elitidrottsutövare och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1856 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett återinförande av estetiska ämnen i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2079 av Camilla Brodin och Christian Carlsson (båda KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om undervisning om ofrivillig barnlöshet i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2218 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka studie- och yrkesvägledningen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2221 av Johanna Rantsi (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att alla gymnasieskolor ska erbjuda utbildning i entreprenörskap och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2377 av Arin Karapet (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att tillåta skolor att genomföra drogtestar på elever och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2430 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att främja entreprenörskap redan i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2552 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att undervisning i privatekonomi finns med i grundutbildningen för svenska elever inom ramen för grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2565 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ta ett helhetsgrepp för att få fler att utbilda sig till hantverkare för att möjliggöra den cirkulära ekonomin och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2595 av Ida Drougge (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utöka undervisningen i ekonomi i grundskolans läroplan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skapa en kurs i gymnasiet om privatekonomi som är tillgänglig för elever genom elevens individuella val och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2653 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för praktik på alla gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ett större jobbfokus inom studie- och yrkesvägledningen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S):

55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statens styrning och dimensioneringen av gymnasieskolans olika program behöver öka och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att yrkespaketen ska fortsätta utvecklas som studieväg som leder till jobb och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S):

53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla svenska gymnasieelever ska utbildas i arbetslivskunskap, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:3102 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten till ökad kunskap om företagsamhet i skolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att göra entreprenörskap till obligatoriskt gymnasieämne och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att utbilda skolelever i samhällsplikt samt öka samverkan mellan skolan och Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vägarna ut i yrkeslivet behöver förstärkas för elever på introduktionsprogrammen genom att individuellt alternativ och yrkesintroduktion slås ihop och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länken mellan utbildning och arbetsmarknad måste stärkas genom att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan stärks och är integrerad i hela skolans verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studie- och yrkesvägledningen ska ha ett ökat fokus på att ge mer transparent information kring jobbchanserna efter studier och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studie- och karriärvägledningen ska ha ett tydligare genusperspektiv för att fler ska våga bryta könsnormer vid studie- och yrkesval och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att fler ska få möjlighet att läsa på gymnasiets yrkesförberedande utbildningar och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra branschskolorna och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna till kombinerade utbildningar i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att införa nationella och regionala branschråd som har avgörande inflytande över den gymnasiala yrkesutbildningens utbud och utformning och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för att kunna bedriva yrkesutbildningar i glesbygd och på mindre orter och tillkännager detta för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler bör ges möjlighet till entreprenörskap och Ung Företagsamhet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP):

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kulturens och kreativitetens utbildningskedja och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla elever ska ha tillgång till estetiska verksamheter och att alla gymnasieutbildningar ska innehålla estetisk verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av introduktionsprogrammen så att måluppfyllelsen ökar och tillkännager detta för regeringen.
88. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som gör landets studie- och yrkesvägledning för både unga och vuxna mer jämställd och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
8. Motioner som bereds förenklad		
2024/25:148	Eva Lindh (S)	
2024/25:485	Mikael Larsson (C)	
2024/25:489	Mikael Larsson (C)	
2024/25:639	Roger Hedlund och Mattias Eriksson Falk (båda SD)	
2024/25:849	Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S)	4
2024/25:1060	Christofer Bergenblock (C)	
2024/25:1130	Alexandra Anstrell (M)	
2024/25:1132	Alexandra Anstrell m.fl. (M)	1 och 2
2024/25:1342	Michael Rubbestad m.fl. (SD)	10 och 11
2024/25:1381	Mikael Eskilandersson m.fl. (SD)	1
2024/25:1395	Martin Kinnunen m.fl. (SD)	43
2024/25:1446	Patrick Reslow m.fl. (SD)	3–5, 7 och 12
2024/25:1447	Patrick Reslow m.fl. (SD)	23 och 24
2024/25:1464	Tobias Andersson m.fl. (SD)	3
2024/25:1479	Helena Gellerman (L)	
2024/25:2218	Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M)	2
2024/25:2221	Johanna Rantsi (M)	
2024/25:2377	Arin Karapet (M)	
2024/25:2430	Saila Quicklund (M)	
2024/25:2552	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2024/25:2565	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2024/25:2653	Sten Bergheden (M)	1 och 2
2024/25:3102	Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)	1, 2 och 7
2024/25:3161	Muharrem Demirok m.fl. (C)	27, 29, 31, 36 och 75
2024/25:3217	Amanda Lind m.fl. (MP)	79 och 88